

นโยบายต่างประเทศของจีนต่ออัฟกานิสถาน ในช่วงหลังเหตุการณ์ 9/11

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHINA'S FOREIGN POLICY TOWARDS AFGHANISTAN AFTER 9/11

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in International Relations

Department of International Relations

FACULTY OF POLITICAL SCIENCE

Chulalongkorn University

Academic Year 2021

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อสารนิพนธ์	นโยบายต่างประเทศของจีนต่ออัฟกานิสถาน ในช่วงหลังเหตุการณ์ 9/11
โดย	นายภัทรพล รัตนวรรณ
สาขาวิชา	ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พิสุทธิ์ บุชบาร์ตัน

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

.....	ประธานกรรมการ
()	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พิสุทธิ์ บุชบาร์ตัน)	

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

6380106324 : MAJOR INTERNATIONAL RELATIONS

KEYWORD: China and Afghanistan, Balance of Power, Legitimacy of CCP, Internal Security

Pattarapol Rattanawan : CHINA'S FOREIGN POLICY TOWARDS AFGHANISTAN AFTER 9/11. Advisor: Asst. Prof. Dr. PONGPHISOOT BUSBARAT

This independent study examines China's foreign policy towards Afghanistan since the September 11 attacks, considering possible factors that contributed to China's decision. While external factors have been intervention in Afghanistan which potentially led to great power competition, internal factors have been China's security concerns and desire to strengthen the territorial integrity of Xinjiang Uyghur Autonomous Region.

The research findings confirm the assumption that the post-9/11 foreign policy of China towards Afghanistan has mainly derived from the internal factors. Due to violent resistance against the Chinese Communist Party (CCP) in Xinjiang Uyghur Autonomous Region, China wants to maintain its national security and stability, as well as to strengthen its legitimacy to govern the country, through its foreign policy. Nevertheless, regarding regional balance of power, the hegemonic competitions in the regional have been merely indirect effects of China's policy that aims to stabilize Afghanistan and prevent security ramifications to its domestic governance. In other words, international power structure is not the main factor shaping China's foreign policy towards Afghanistan.

Field of Study: International Relations

Student's Signature

Academic Year: 2021

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก ผศ.ดร.พงศ์พิสุทธิ์ บุชบาร์ตัน อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้สละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นที่มีประโยชน์ต่อการเขียนสารนิพนธ์นี้มาตั้งแต่ช่วงแรก แม้อาจารย์จะมีภารกิจและหน้าที่ความรับผิดชอบมากมาย แต่อาจารย์ยังจัดสรรเวลาให้คำแนะนำแก่ข้าพเจ้าเสมอมา อีกทั้งช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนผลักดันให้ข้าพเจ้าจัดทำสารนิพนธ์จนสำเร็จ

ข้าพเจ้าขอขอบคุณ ผศ.ดร.ธีวินท์ สุพุทธิกุล ประธานกรรมการสอบ และ รศ.ดร.ชูเกียรติ พันัสพรประสิทธิ์ กรรมการสอบ บุคคลสำคัญอีกสองท่านที่ทำให้สารนิพนธ์นี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ที่คอยกระตุ้นและช่วยเหลือนิสิตทุกคนในกระบวนการ และงานเอกสารต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดีเสมอมา

ข้าพเจ้าขอขอบคุณครอบครัวที่เป็นแรงผลักดันสำคัญจนทำให้สามารถจัดทำสารนิพนธ์ได้สำเร็จ และสนับสนุนทุนการศึกษามาตลอดระยะเวลา 2 ปี นอกจากนี้ ขอขอบคุณแรงบันดาลใจจากความสนใจด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เป็นจุดเริ่มต้นของความตั้งใจในการศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ซึ่งการศึกษาชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในการทำงาน

ข้าพเจ้าขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นที่คอยเป็นกำลังใจให้คำแนะนำ และช่วยหาแนวทางการปรับแก้งานให้สามารถดำเนินไปได้ดียิ่งขึ้น จนทำให้สารนิพนธ์สำเร็จลุล่วงได้รวมทั้ง ขอขอบคุณรุ่นพี่ที่คอยแนะนำการเรียน ตลอดจนการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ และขอบคุณน้องที่ช่วยตรวจสอบบทความให้ถูกต้อง จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภัทรพล รัตนวรรณ

สารบัญ

หน้า

.....	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
ส่วนที่ 1.....	1
ส่วนที่ 2.....	6
ส่วนที่ 3.....	12
ส่วนที่ 4.....	21
บรรณานุกรม	27
ประวัติผู้เขียน	30

ส่วนที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

จากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาจีนกับอัฟกานิสถานมีความสัมพันธ์กันอย่างเรียบง่าย ไม่ได้มีการผูกพันระหว่างกันมากนัก ด้วยการใช้พรมแดนติดต่อกัน แต่ก็ยังคงเป็นพื้นที่ห่างไกล ไม่มีบริบทที่เชื่อมโยงกันอย่างมีนัยสำคัญมากเท่าที่ควร แม้ในช่วงของการเข้ามายึดครองอัฟกานิสถานจากสหภาพโซเวียตจะส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับอัฟกานิสถานต้องชะลอลงไปบ้าง จนถึงขั้นต้องปิดสถานเอกอัครราชทูตลง แต่ก็ยังคงมีความสัมพันธ์ที่ไม่มีประเด็นพิพาทระหว่างกัน เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะที่มีการติดต่อเพียงเล็กน้อย ในเวลาต่อมาหลังจากเหตุการณ์ 9/11 ที่เกิดการโจมตีอาคาร World Trade Center ณ นครนิวยอร์ก จากกลุ่มก่อการร้าย ซึ่งต้องการแสดงการต่อต้านตะวันตกที่นำโดยสหรัฐฯ จากการเข้ามามีบทบาทในพื้นที่ตะวันออกกลางมากขึ้น ส่งผลให้มีประชาชนเสียชีวิตและเกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของประเทศเป็นอย่างมาก สหรัฐฯ เริ่มส่งกองกำลังทหารเข้ามาในอัฟกานิสถานอย่างต่อเนื่องรวมถึงพื้นที่อื่น ๆ ในประเทศภูมิภาคตะวันออกกลาง และเข้ามามีบทบาทนำในภูมิภาคมากยิ่งขึ้น ในอีกด้านหนึ่ง จีนได้สร้างความสัมพันธ์กับอัฟกานิสถานโดยในสมัยของประธานาธิบดี เจียง เจ๋อหมิน ได้กลับมาเปิดสถานเอกอัครราชทูตจีน ณ กรุงคาบูล ขึ้นอีกครั้ง ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับการที่จีนเริ่มสร้างความสัมพันธ์ทางการทูต การเมือง และทางการค้า กับนานาประเทศ (Ku, Thompson, & Wertz, 2011, p. 11)

หลังจากเหตุการณ์ 9/11 ที่สหรัฐฯ ถูกกลุ่มก่อการร้ายโจมตีอาคาร World Trade Center เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลให้สหรัฐฯ เคลื่อนไหว และเข้ามามีบทบาทในภูมิภาคตะวันออกกลาง ตลอดจนส่งกองกำลังทหารเข้ามาในอัฟกานิสถานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเหตุการณ์นี้ทำให้จีนตระหนักถึงภัยคุกคามจากการก่อการร้ายที่มีความรุนแรงและอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงภายใน ในขณะที่ประธานาธิบดี เจียง เจ๋อหมิน ได้ออกมาแสดงความเสียใจต่อการสูญเสียของสหรัฐฯ และได้พยายามผลักดันการต่อต้านการก่อการร้ายในเวทีขององค์การสหประชาชาติ (Malik, 2002, pp. 5-6) อีกทั้งจากการเข้ามามีบทบาทของสหรัฐฯ ในภูมิภาค ก็ยังส่งผลให้จีนแสดงความห่วงกังวลและเฝ้าติดตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอัฟกานิสถานอยู่ตลอดเวลา แม้ว่าในช่วงเวลาก่อนหน้านี้ จีนจะไม่แสดงบทบาทในพื้นที่ตะวันออกกลางมากนัก แต่ด้วยการเคลื่อนไหวของจีนดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าจีนเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของความมั่นคงของประเทศที่อาจส่งผลในทางลบจากการที่มีพรมแดนใกล้เคียงได้

ในเวลาต่อมา หลังจากที่สหรัฐฯ ส่งกองกำลังทหารเข้ามาในพื้นที่ของอัฟกานิสถานมากขึ้น จนกองกำลังของกลุ่มตอลีบันพลีภัยพล้ำ ถอยร่นออกไปในพื้นที่ตามชายแดน ถึงแม้ว่าจีนที่ในขณะนั้นยังไม่มี การแสดงบทบาทในด้านความมั่นคงต่อภูมิภาคตะวันออกกลางมากนัก แต่ได้เห็นถึงช่องทางในการเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจ จึงมีนโยบายเพิ่มการลงทุนในอัฟกานิสถานมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยในปี 2007 จีนจัดทำข้อตกลงสนับสนุนเงินทุนจำนวน 3.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อใช้ในการพัฒนาโครงการเหมืองแร่ ซึ่งจากการสำรวจของจีนพบว่าในพื้นที่ของอัฟกานิสถานยังคงมีแร่สำคัญในทางเศรษฐกิจอยู่เป็นจำนวนมาก จึงส่งผลให้จีนเข้ามาสนับสนุนการลงทุนในอุตสาหกรรมเหมืองแร่ พร้อมทั้งจีนยังให้การสนับสนุนเงินทุนแก่อัฟกานิสถานเพื่อนำไปพัฒนาส่วนต่าง ๆ ของประเทศด้วย(Ku et al., 2011, p. 13) สิ่งเหล่านี้เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าจีนตระหนักถึงความสำคัญของภูมิภาคตะวันออกกลางจะส่งผลต่อความมั่นคงของจีนต่อไป

นอกจากนี้ จีนได้จัดตั้งองค์กร The Shanghai Cooperation Organization (SCO) ขึ้นมาในปี 2001 มีสมาชิกประกอบไปด้วย จีน คาซัคสถาน คีร์กีซสถาน รัสเซีย และทาจิกิสถาน โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการกับภัยคุกคามในด้านการก่อการร้าย กลุ่มศาสนาหัวรุนแรง และกลุ่มแบ่งแยกดินแดนในภูมิภาค ซึ่งจีนมีความต้องการที่จะหยุดยั้งความรุนแรงจากการก่อการร้ายที่อาจมีต้นทางมาจากอัฟกานิสถาน และไม่ให้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงภายในของจีน(Cheng, 2015, p. 346) โดย SCO ได้มีการดำเนินแนวทางในด้านการเมืองและเศรษฐกิจเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งจีนก็ได้ตระหนักว่าความร่วมมือทางเศรษฐกิจจะเป็นแนวทางที่ดีในการดำเนินนโยบายเพื่อเพิ่มการเข้าไปมีบทบาท และสร้างความมีเสถียรภาพในภูมิภาคได้ โดยจีนได้สนับสนุนเงินทุนตลอดจนทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อใช้ในการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจในหลากหลายรูปแบบ และผลักดันกิจกรรมทางเศรษฐกิจในภูมิภาคให้เพิ่มขึ้น ซึ่งหากภูมิภาคมีเสถียรภาพในทางเศรษฐกิจแล้วจะสามารถลดการก่อเหตุรุนแรงและหยุดยั้งการก่อการร้ายที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงภายในของจีนตามไปด้วย(Cheng, 2015, p. 351)

ในเวลาต่อมา ในปี 2021 หลังจากที่กองกำลังของกลุ่มตอลีบันได้รับชัยชนะในอัฟกานิสถานสามารถยึดครองกรุงคาบูล และเข้าสู่อำนาจการปกครองประเทศอย่างสมบูรณ์ อีกทั้งเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับที่สหรัฐฯ มีนโยบายถอนกองกำลังทหารของสหรัฐฯ ทั้งหมดออกจากอัฟกานิสถาน จีนจึงได้มีการพัฒนาความสัมพันธ์กับรัฐบาลตอลีบันซึ่งมีอำนาจปกครองประเทศผ่านกระบวนการทางทหาร โดยพบกับผู้แทนของรัฐบาลตอลีบันเพื่อพูดคุยถึงแนวทางในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันตลอดจนการดำเนินนโยบายต่างประเทศในด้านต่าง ๆ โดยเน้นย้ำเรื่องความสัมพันธ์อันดีที่มีมา ระหว่างกันโดยตลอด อีกทั้งเคารพในความแตกต่างทางชาติพันธุ์ของประชาชนที่อยู่ในอัฟกานิสถาน และทั้งสองประเทศจะรับฟังเสียงจากประชาชนชาวอัฟกานิสถานเพื่อวางตัวเป็นผู้พัฒนาประเทศ

โดยจะพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการจัดการโครงสร้างทางการเมือง ทั้งยังมีเป้าหมายในการสร้างความมีเสถียรภาพให้เกิดขึ้นในอัฟกานิสถานตามไปด้วย

การที่จีนมีนโยบายที่เด่นชัดมากขึ้นในอัฟกานิสถานทำให้นักวิเคราะห์หลายฝ่ายคาดการณ์ว่า จีนต้องการขยายอิทธิพลในอัฟกานิสถานเพื่อเพิ่มศักยภาพในการคานอำนาจกับอิทธิพลของสหรัฐฯที่กำลังถดถอยจากการถอนตัวออกจากภูมิภาคนี้อย่างต่อเนื่อง จึงนำมาสู่คำถามที่สำคัญของสารนิพนธ์ฉบับนี้ว่า นโยบายจีนต่ออัฟกานิสถานที่มีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้นขึ้นไปเพื่อการแข่งขันทางอำนาจกับมหาอำนาจอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐฯ หรือไม่

อย่างไรก็ตาม สารนิพนธ์ฉบับนี้ต้องการเสนอว่านโยบายของจีนต่ออัฟกานิสถานโดยสาระแล้วเกิดจากปัจจัยภายในประเทศเป็นเหตุผลหลัก ที่มีเป้าหมายเพื่อสร้างเสถียรภาพในอัฟกานิสถาน อันจะส่งผลต่อการรักษาความมั่นคงภายในบริเวณชายแดนที่มีเขตติดต่อกับเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ ซึ่งในที่สุดแล้วความมั่นคงในบริเวณดังกล่าวจะเป็นการเสริมสร้างความชอบธรรม (Legitimacy) ในการปกครองประเทศของพรรคคอมมิวนิสต์จีนให้มีความมั่นคงเข้มแข็งตามไปด้วย ซึ่งการเกิดสภาวะดุลแห่งอำนาจเป็นเพียงแต่ผลที่ตามมาเท่านั้น ไม่ใช่ผลที่ตั้งใจจากนโยบายต่างประเทศของจีน

ทั้งนี้ จากการศึกษาบทความวิชาการที่อธิบายถึงความเป็นไปของนโยบายต่างประเทศจีนต่ออัฟกานิสถานนั้น โดยส่วนใหญ่จะพบว่า บทความทั้งหลายต่างมุ่งเน้นการเสนอมุมมองว่าจีนพยายามเข้ามามีบทบาทในภูมิภาค ผ่านนโยบายต่างประเทศในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นนโยบาย BRI ที่เป็นนโยบายในด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนการรวมกลุ่ม SCO กับประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง ที่เป็นนโยบายด้านความมั่นคงนั้น ล้วนแล้วแต่มุ่งมองว่าเป็นการพยายามเข้ามามีบทบาทของจีนเพื่อแข่งกันกับประเทศมหาอำนาจอื่นที่มีบทบาทอยู่ในภูมิภาค จนเกิดสภาวะทางระหว่างประเทศในลักษณะของการถ่วงดุลทางอำนาจ (Balance of Power) ซึ่งเป็นแนวทางตามแบบแนวคิดของสำนักสังคมนิยมใหม่ (Neorealism) มองว่าการที่มีประเทศมหาอำนาจมีบทบาทอยู่ในพื้นที่ซึ่งตนมีผลประโยชน์อยู่ด้วยนั้น ย่อมส่งผลให้ประเทศมหาอำนาจกังวลต่อการแผ่ขยายอิทธิพลในบริเวณดังกล่าว จนก้าวเข้ามามีบทบาทในภูมิภาคมากยิ่งขึ้น เพื่อถ่วงดุลแห่งอำนาจ ไม่ให้มีการโน้มเอียงไปยังอีกประเทศมหาอำนาจอื่น

Kenneth Waltz อธิบายไว้ว่า ในการเมืองระหว่างประเทศจะมีอยู่สองลักษณะคือ การจัดลำดับชั้น (hierarchy) และ อนาธิปไตย (anarchy) ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วระบบระหว่างประเทศที่มีลักษณะอยู่ในสภาวะอนาธิปไตย จะเป็นแรงผลักดันให้มีความจำเป็นที่ต้องปกป้องตนเองจากภัยคุกคามที่อาจมาส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์แห่งชาติของตน จนกระทั่งเมื่อถึงขีดจำกัด จะเป็นปัจจัยที่ทำให้รัฐเล็กตัดสินใจบางประการเพื่อแสวงหาความอยู่รอดของตน อาจด้วยวิธีการเลือกเข้าไปสู่

อิทธิพลของรัฐใหญ่ที่มีผลประโยชน์ร่วมกันกับรัฐตัวเอง จนทำให้ระบบระหว่างประเทศมีการแบ่งขั้วอำนาจเกิดขึ้น ซึ่งในกรอบแนวคิดนี้จะอธิบายได้ว่าลักษณะของการร่วมมือกับรัฐอื่นจะเป็นไปในลักษณะของการสร้างสภาวะสมดุล (balance) มากกว่าการเข้าไปร่วมขบวนกับประเทศมหาอำนาจ (bandwagon)(Linklater, 2013, pp. 37-38)

ในทางกลับกัน เมื่อพิจารณากรอบแนวคิดสำนักสังคมนิยมคลาสสิกใหม่ (Neoclassical Realism) ที่อธิบายถึงการตัดสินใจของรัฐในระบบระหว่างประเทศว่า รัฐซึ่งปกครองโดยมนุษย์นั้นก็มักจะมีการตัดสินใจเช่นเดียวกันกับการตัดสินใจทั่วไปของมนุษย์ในสภาวะแวดล้อมทางสังคม ด้วยการคำนึงถึงอำนาจและความมั่นคงของตนเอง ซึ่งการตัดสินใจเหล่านี้ อาจเกิดจากการถูกกระทบด้วยเหตุปัจจัยต่าง ๆ ในระบบระหว่างประเทศ ที่มาสั่นคลอนความมั่นคงที่มีอยู่มาแต่เดิมของตน โดยจะเห็นว่า เมื่อรัฐเผชิญกับสิ่งที่รัฐพิจารณาแล้วตระหนักว่าเป็นภัยคุกคามต่อผลประโยชน์แห่งชาติของรัฐ ก็มีความจำเป็นต้องจัดการกับภัยคุกคามเหล่านั้นด้วยการดำเนินนโยบายบางประการ เพื่อปกป้องและรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติเหล่านั้น โดยจะเห็นว่า การเข้ามามีบทบาทของจีนในภูมิภาคตะวันออกกลาง ไม่ได้ถูกผลักดันด้วยเหตุผลจากสภาวะดุลแห่งอำนาจ หรือ Balance of Power มาตั้งแต่แรก เนื่องด้วยในหลายช่วงเวลาที่ประเทศมหาอำนาจเข้ามามีบทบาทในอัฟกานิสถาน เช่น ในช่วงยุคสงครามเย็นที่สหภาพโซเวียตส่งกองกำลังทหารเข้ามาในอัฟกานิสถาน หรือ ในช่วงหลังเหตุการณ์ 9/11 ที่สหรัฐฯ ส่งกองกำลังทหารเข้ามาตั้งฐานทัพในตะวันออกกลางเพื่อปฏิบัติการทางทหารในอัฟกานิสถานเป็นระยะเวลากว่า 20 ปี ก็เห็นว่าจีนไม่ได้แสดงความต้องการที่จะพยายามเข้ามามีบทบาทในพื้นที่นี้มากเท่าที่ควร โดยการดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีนต่ออัฟกานิสถานในช่วงเวลาที่ผ่านมา ก็เป็นเพียงแต่การดำเนินนโยบายในด้านเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งในช่วงแรกของการเข้ามาของกองกำลังทหารสหรัฐฯ ด้วยเหตุผลในการต่อต้านการก่อการร้าย จีนก็ได้ร่วมสนับสนุนในประเด็นการต่อต้านการก่อการร้ายร่วมกับสหรัฐฯ ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ เนื่องจากจีนกำลังเผชิญปัญหาจากกลุ่มต่อต้านรัฐบาลจีนในเขตปกครองตนเองซินเจียง และมักจะก่อเหตุรุนแรงเป็นสัญลักษณ์ของการต่อต้าน พฤติการณ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าจีนให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ภายในประเทศมากกว่าที่จะพยายามเข้ามามีบทบาทเพื่อถ่วงดุลอำนาจกับประเทศมหาอำนาจในอัฟกานิสถาน ซึ่งหากใช้แนวทางจากมุมมองแนวคิด Neoclassical Realism มาช่วยพิจารณาการดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีนจะเห็นได้ชัดเจนอย่างยิ่งว่าจีนกำลังปกป้องผลประโยชน์ภายในประเทศของตนเองในเรื่องของอำนาจอธิปไตย ผ่านนโยบายต่างประเทศต่ออัฟกานิสถานเพื่อเสริมสร้างเสถียรภาพให้กับอัฟกานิสถานซึ่งเป็นประเทศที่มีพรมแดนติดกับเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ อันจะส่งผลให้เกิดบูรณภาพแห่งดินแดนในเขตแดนของจีนตามไปด้วย

จากปัจจัยสนับสนุนที่ปรากฏให้เห็นถึงการตัดสินใจในการเลือกใช้นโยบายต่างประเทศในด้านต่าง ๆ ของจีนต่ออัฟกานิสถาน สะท้อนให้เห็นว่าจีนไม่ได้มีความต้องการเข้ามามีบทบาทในภูมิภาค

เพื่อแข่งขันกับประเทศมหาอำนาจอื่นจนเกิดเป็นสภาวะดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power) เนื่องจากจะเห็นได้ว่าตั้งแต่ช่วงก่อเหตุการณ 9/11 ที่สหภาพโซเวียตส่งกองกำลังทหารเข้ามายึดครองอัฟกานิสถานในช่วงของยุคสงครามเย็น ซึ่งจีนในขณะนั้นยังอยู่ในช่วงของการพัฒนากิจการภายใน ก็ยังไม่มีแสดงออกท่าทีที่เด่นชัดต่ออัฟกานิสถาน เป็นเพียงแต่การมีความสัมพันธ์ในระดับทั่วไปเท่านั้น ต่อมาในช่วงหลังเหตุการณ์ 9/11 หลังจากสหรัฐฯเริ่มส่งกองกำลังทหารเข้ามาในภูมิภาคตะวันออกกลางมากขึ้นเรื่อย ๆ อีกทั้งมีการปฏิบัติการทางทหารในอัฟกานิสถานด้วย จีนก็ยังคงมีความสัมพันธ์กับอัฟกานิสถานในระดับเดิม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นความสัมพันธ์ในด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจีนไม่ได้มีท่าทีในการดำเนินนโยบายที่ขัดแย้งกับสหรัฐฯแต่อย่างใด ในทางกลับกัน จีนก็ได้ให้การสนับสนุนสหรัฐฯในประเด็นด้านการต่อต้านการก่อการร้ายอีกด้วย เนื่องจากปัญหากลุ่มต่อต้านรัฐบาลจีนโดยประชาชนเชื้อสายอุยกูร์ ซึ่งจีนเห็นว่าเป็นผลประโยชน์ร่วมกัน สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าจีนมีมุมมองต่ออัฟกานิสถานเพียงแต่ต้องการให้เกิดเสถียรภาพขึ้นมาในดินแดนเท่านั้น จนเมื่อสหรัฐฯถอนกำลังทหารออกจากอัฟกานิสถาน และไม่มีประเทศมหาอำนาจอื่นเข้ามามีบทบาทนำในการสร้างความมีเสถียรภาพในภูมิภาค ส่งผลให้เกิดสภาวะสุญญากาศทางอำนาจ จีนซึ่งมีส่วนได้เสียต่อภูมิภาค จึงจำเป็นต้องออกมาแสดงท่าทีผ่านการดำเนินนโยบายต่างประเทศ เพื่อให้เกิดความมีเสถียรภาพมาสนับสนุนผลประโยชน์ภายในของจีนเอง ซึ่งหากใช้การพิจารณาผ่านกรอบแนวคิด Neoclassical Realism จะทำความเข้าใจนโยบายต่างประเทศของจีนต่ออัฟกานิสถานได้อย่างชัดเจน

ส่วนที่ 2

นโยบายต่างประเทศของจีนกับการรักษาภาวะดุลแห่งอำนาจของมหาอำนาจใน อฟกานิสถาน

พื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับอฟกานิสถาน

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาหลังจากเหตุการณ์ 9/11 จะพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับอฟกานิสถาน มีการดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะไม่ได้มีความสัมพันธ์ระหว่างกันที่เด่นชัดขึ้นมาในเวทีระหว่างประเทศ แต่จีนก็ยังคงดำเนินนโยบายต่างประเทศต่ออฟกานิสถานในหลากหลายด้านอยู่ตลอด ทั้งในด้านการเมือง และด้านเศรษฐกิจ ซึ่งในขณะนั้นเป็นช่วงเวลาที่สหรัฐฯ เข้ามามีบทบาทในภูมิภาคอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งอฟกานิสถาน จากการที่สหรัฐฯ ดำเนินนโยบายทางด้านความมั่นคง ด้วยการส่งกองกำลังทหารเข้ามาปฏิบัติการในพื้นที่จำนวนมาก ซึ่งการดำเนินกิจกรรมเหล่านี้ส่งผลให้บรรยากาศในทางระหว่างประเทศของภูมิภาคเกิดความเอนเอียงในการเลือกข้างเพื่อให้การสนับสนุนต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เนื่องด้วยสหรัฐฯ ใช้นโยบายในการต่อต้านการก่อการร้ายเป็นเครื่องชี้้นำในการเข้ามาปฏิบัติการ อีกทั้งยังมองว่าหากใครไม่สนับสนุนนโยบายนี้ ก็จะเป็นการสนับสนุนการก่อการร้าย จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ว่าการแผ่ขยายอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจนั้นเกิดขึ้นในภูมิภาคอย่างแท้จริง

ในปี 2014 จีนได้ส่งคณะผู้แทนพิเศษไปเยือนอฟกานิสถาน โดยมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงของอฟกานิสถานด้วยการสนับสนุนจากจีน ที่รวมถึงการสนับสนุนด้านความมั่นคง และการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ ในขณะเดียวกัน จีนก็ยังคงพัฒนาสัมพันธ์กับกลุ่มตอลิบานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจีนมีจุดมุ่งหวังให้กลุ่มตอลิบานคอยสอดส่องดูแลกิจการที่จีนลงทุนในอฟกานิสถาน ไม่ให้ถูกโจมตีจากชาวอุยกูร์ อีกทั้งการดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีนยังเป็นการป้องปรามกลุ่มตอลิบาน ไม่ให้สนับสนุนชาวอุยกูร์ด้วย (van der Kley, 2014, pp. 10-11) โดยการดำเนินนโยบายในลักษณะนี้ อาจมองได้ว่าเป็นการที่จีนพยายามเข้ามาสร้างอิทธิพลต่อประเทศในภูมิภาค เพื่อยับยั้งการแผ่ขยายอิทธิพลจากประเทศมหาอำนาจอื่น

ในขณะเดียวกัน ลักษณะการก่อการร้ายที่มาจากกลุ่มต่อต้านรัฐบาลจีนของประชาชนเชื้อสายอุยกูร์ก็มีรูปแบบที่มากยิ่งขึ้น ด้วยปัจจัยสนับสนุนจากการที่พื้นที่ซินเจียงมีเขตแดนติดกับอฟกานิสถาน จึงทำให้จีนเล็งเห็นว่าหากอฟกานิสถานมีเสถียรภาพ ก็จะส่งผลให้การป้องกันการก่อการร้ายมีประสิทธิภาพตามไปด้วย ซึ่งในขณะนั้นจีนมีมุมมองว่ากลุ่มตอลิบาน เป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง และจะยังไม่ถูกโค่นล้มได้โดยง่าย จึงนำไปสู่ปัจจัยที่ผลักดันให้จีนดำเนินนโยบายต่างประเทศด้วยการพัฒนาสัมพันธ์กับกลุ่มตอลิบานไปด้วย ซึ่งจะส่งผลดีต่อจีนในการแผ่ขยายอิทธิพล

ให้สามารถควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ของอัฟกานิสถานได้มากยิ่งขึ้น โดยหลังจากที่สหรัฐฯ มีแผนการที่จะถอนกำลังทหารออกจากอัฟกานิสถานในห้วงที่ผ่านมา จีนจึงได้ใช้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 เป็นโอกาสในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในระดับภูมิภาค ผ่านนโยบาย BRI ของจีนเอง ซึ่งมีหลายประเทศในภูมิภาค เช่น อัฟกานิสถาน เนปาล ปากีสถาน เข้าร่วมด้วย เมื่อสหรัฐฯ ดำเนินนโยบายลดกำลังทหารลงไปเรื่อย ๆ ก็ยิ่งส่งผลให้ความสัมพันธ์ของจีนกับอัฟกานิสถานแน่นแฟ้นขึ้นไปตามลำดับ(Canyon & Sitaraman, 2020, pp. 4-5)

ในความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจ จากการที่จีนประสบปัญหาด้านการเมืองภายในในพื้นที่เขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ ซึ่งมีผลกระทบต่อความมั่นคงของจีนด้วย อีกทั้งการมีเขตแดนที่ติดกับอัฟกานิสถาน จึงทำให้จีนมุ่งเน้นเสริมสร้างการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ โดยมีการดำเนินนโยบายสนับสนุนด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ซึ่งจากที่ปรากฏพบว่าจีนเป็นหนึ่งในประเทศที่มีการสนับสนุนและลงทุนมากที่สุดในอัฟกานิสถาน อีกทั้งจีนยังเป็นผู้สนับสนุนในการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน และสนับสนุนการพัฒนาต่าง ๆ ด้วย ในขณะที่เดียวกันก็ได้เสริมสร้างความสัมพันธ์ในลักษณะความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ผ่านการลงทุนในกิจการเหมืองแร่ซึ่งยังคงมีอยู่มากในอัฟกานิสถาน โดยมีจีนเป็นผู้สนับสนุนด้านเงินทุนและเทคโนโลยี เหล่านี้เป็นการส่งเสริมให้เศรษฐกิจของอัฟกานิสถานมีพัฒนาการไปในทางที่ดี ทั้งยังจะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีที่มีกับจีนตามไปด้วย(Adam & Azhar, 2018, p. 133)

ด้วยประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาและมีผลต่อการดำเนินความสัมพันธ์ของจีนกับอัฟกานิสถาน จากการที่จีนต้องการสร้างความมั่นคงและรักษาเสถียรภาพของตนเองให้พ้นจากการแผ่ขยายอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจอื่น โดยอาศัยการสร้างเสถียรภาพให้กับอัฟกานิสถาน เพื่อสามารถควบคุมการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามผลประโยชน์ของจีนเอง จีนจึงดำเนินนโยบายต่างประเทศผ่านมิติด้านเศรษฐกิจ ซึ่งรวมถึงนโยบาย BRI ของจีน โดยให้การสนับสนุนอัฟกานิสถานในหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การลงทุน การค้าระหว่างประเทศ อีกทั้งจีนยังคงสนับสนุนเงินทุนให้สำหรับการพัฒนาด้านอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้อัฟกานิสถานตามไปด้วย นอกจากนี้ จีนยังสนับสนุนการสร้างโรงพยาบาล ศูนย์ศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ รวมถึงช่วยเหลืออัฟกานิสถานจากเหตุแผ่นดินไหวในปี ค.ศ. 2015 เหล่านี้เป็นการเน้นย้ำถึงการดำเนินนโยบายด้านเศรษฐกิจของจีนต่ออัฟกานิสถาน เพื่อผลประโยชน์แห่งชาติได้อย่างชัดเจน(Andersen & Jiang, 2018, pp. 27-28)

โครงสร้างการเมืองระหว่างประเทศกับนโยบายต่างประเทศของจีนต่ออัฟกานิสถาน

จากการศึกษาวรรณกรรมในบทความวิชาการของนักวิชาการในหลายชิ้นงานนั้น พบว่าโดยทั่วไปบทความวิชาการมักจะอธิบายสถานการณ์การดำเนินนโยบายต่างประเทศจีนต่อ

อภักนิสถาน โดยพิจารณาผ่านมุมมองของ Neorealism ในลักษณะของสภาวะดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power) กล่าวคือ ในบทความส่วนใหญ่จะมองว่าการเข้ามาของจีนในภูมิภาคตะวันออกกลางที่เกี่ยวข้องกับอภักนิสถานนั้น เป็นไปเพื่อการแข่งขันทางอำนาจต่อประเทศมหาอำนาจอื่น ซึ่งสหรัฐฯเคยมีบทบาทนำในพื้นที่มาแต่เดิม โดยจีนใช้นโยบายต่างประเทศผ่านกระบวนการทางเศรษฐกิจ เช่น นโยบาย BRI และผ่านกระบวนการด้านความมั่นคง เช่น การจัดตั้งกลุ่มประเทศความร่วมมือ The Shanghai Cooperation Organization (SCO) เนื่องจากกระบวนการเหล่านี้มีการดำเนินการที่ค่อนข้างเป็นมิตรกับอภักนิสถานซึ่งสวนทางกับนโยบายของสหรัฐฯ อีกทั้งการรวมกลุ่มความร่วมมือด้านความมั่นคง SCO ประเทศที่เข้าร่วมต่างก็เป็นพันธมิตรกับจีนและไม่ได้แสดงความร่วมมือกับสหรัฐฯมากนัก นักวิชาการโดยส่วนใหญ่จึงพยายามสะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีน เป็นไปเพื่อแข่งขันกับประเทศมหาอำนาจอื่น คือ สหรัฐฯ และต้องการสร้างสภาวะดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power) ให้เกิดขึ้นในภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งอภักนิสถาน ทั้งยังจะเป็นการจำกัดการแผ่ขยายอิทธิพลของสหรัฐฯตามไปด้วย

หากพิจารณาประเด็นการดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีนต่ออภักนิสถานแล้ว ก็ดูเหมือนว่าจีน แม้ไม่ใช่รัฐเล็ก แต่เมื่อเล็งเห็นว่าการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ อาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์แห่งชาติของจีนเองได้ จึงได้มีการดำเนินนโยบายในลักษณะของการเชิญชวนกลุ่มประเทศต่าง ๆ ให้เข้าร่วมการดำเนินนโยบายกับตนเอง โดยจะเห็นว่าในด้านเศรษฐกิจนั้น จีนมีนโยบาย Belt and Road initiative (BRI) ผ่านประเทศในภูมิภาคเอเชียกลางและตะวันออกกลาง โดยจากการที่สหรัฐฯ เข้ามามีบทบาทนำในด้านการทหารในภูมิภาค และยังออกมาตราการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจต่อกลุ่มประเทศต่าง ๆ นั้น จึงทำให้จีนมองเห็นถึงช่องทางในการแสวงหาความร่วมมือจากกลุ่มประเทศเหล่านี้ เพื่อสอดรับต่อนโยบาย BRI ที่เป็นนโยบายด้านเศรษฐกิจ อีกทั้งยังได้ผลประโยชน์จากการมีพันธมิตรมากขึ้นในการเข้ามาถ่วงดุลอำนาจกับสหรัฐฯ ตลอดจนเป็นช่องทางให้จีนผลักดันการค้าและการลงทุนมาตอบสนองต่อการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจจีนเองด้วย (Hoh, 2019, p. 251) โดยการดำเนินนโยบายเหล่านี้ ยิ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนต่อการสร้างภาพลักษณ์ของจีนว่ามีท่าทีที่ต้องการจำกัดการแผ่ขยายอิทธิพลของสหรัฐฯ ซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจ ไม่ให้มีอิทธิพลต่อกลุ่มประเทศในภูมิภาคมากเกินไป จนอาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์แห่งชาติของจีนตามไปด้วย

ในขณะเดียวกัน การดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีนผ่านมิติทางด้านความมั่นคง สามารถศึกษาได้จากการจัดตั้งความร่วมมือ The Shanghai Cooperation Organization (SCO) มีประเทศที่เข้าร่วมได้แก่ จีน รัสเซีย คาซัคสถาน ทาจิกิสถาน และคีร์กีซสถาน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการตอบสนองต่อภัยคุกคามด้านการก่อการร้าย การก่อเหตุจากกลุ่มหัวรุนแรง ตลอดจนการแบ่งแยกดินแดนจากกลุ่มต่อต้านในภูมิภาค ซึ่งในกรอบความร่วมมือนี้ ก็ยังมีการดำเนินการ

ในการให้ความช่วยเหลือผ่านกระบวนการทางเศรษฐกิจด้วยเช่นกัน(Cheng, 2015, p. 347) จากการริเริ่มความร่วมมือนี้ จึงทำให้นักวิชาการที่พิจารณาการดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีนจากปัจจัยภายนอก มองเห็นว่า เป็นการที่จีนตระหนักได้ถึงการเข้ามามีบทบาทนำในด้านความมั่นคงของสหรัฐฯ ในภูมิภาค ที่แผ่ขยายเข้ามาจนอาจกลายเป็นภัยคุกคามของตนได้ จีนจึงมีความจำเป็นต้องสร้างสถานะสมดุลให้เกิดขึ้นในภูมิภาค ด้วยการหาพันธมิตรในภูมิภาคให้มากขึ้น ซึ่งเมื่อพิจารณาที่การดำเนินนโยบายของสหรัฐฯ จะพบว่า เป็นการดำเนินนโยบายด้านการเมืองและความมั่นคงเป็นหลัก อีกทั้งยังมีการออกมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจต่อประเทศที่สหรัฐฯ เห็นว่าเป็นประเทศที่สนับสนุนกลุ่มก่อการร้ายอีกด้วย จะเห็นได้ว่าช่องทางด้านเศรษฐกิจเป็นช่องทางที่สหรัฐฯ ไม่ได้มีบทบาทมากเท่าที่ควร จีนจึงมองเห็นโอกาสในการเข้าไปมีบทบาทในภูมิภาคผ่านการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจ โดยอาศัยการสร้างกลุ่มความร่วมมือด้านความมั่นคงที่มีการสนับสนุนทางด้านเศรษฐกิจไปในตัวด้วย ซึ่งหากเกิดความมีเสถียรภาพขึ้นมาในอัฟกานิสถานตลอดจนประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคด้วยแล้ว ก็จะส่งผลในทางบวกต่อความมั่นคงภายในของจีน ซึ่งมีประเด็นปัญหาในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ อยู่ตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม การดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีนนี้ ก็ไม่อาจมองได้ว่าเป็นการที่จีนพยายามสร้างสถานะดุลแห่งอำนาจในภูมิภาคเพื่อจำกัดการแผ่ขยายอิทธิพลของสหรัฐฯ เสียทีเดียว เนื่องจากยังคงขาดการมองผ่านปัจจัยด้านความมั่นคงภายในของจีนเอง ซึ่งจะเป็นปัจจัยสนับสนุนหลักต่อการผลักดันให้เกิดการดำเนินนโยบายต่างประเทศเช่นที่จีนได้แสดงออกมาด้วย

ในด้านของการสร้างความมีเสถียรภาพและความมั่นคงนั้น หากพิจารณาผ่านมุมมองด้านสถานะดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power) แล้วจะเห็นว่า จีนกับสหรัฐฯ วางบทบาทตนเองเป็นประเทศมหาอำนาจที่จะเข้ามาเสริมสร้างความมีเสถียรภาพและความมั่นคงของภูมิภาคโดยเป็นการเข้ามาแข่งขันกันแสดงบทบาทของผู้สร้างเสถียรภาพ (stabilizer) จนทำให้บรรยากาศในระบบระหว่างประเทศของภูมิภาคเกิดการแบ่งขั้ว โดยจากการที่จีนนั้นมองว่ากลุ่มอัลกออิดะห์ เป็นผู้สนับสนุนกลุ่มต่อต้านรัฐบาลจีนในการก่อเหตุรุนแรงในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้จีนอ้างว่าเป็นความจำเป็นที่จะต้องเข้ามามีบทบาทในพื้นที่นี้ ในด้านของสหรัฐฯ ซึ่งเป็นผู้นำในการชี้ชวนชาติตะวันตกให้ร่วมมือกันสนับสนุนนโยบายด้านความมั่นคงผ่านกระบวนการทางทหาร โดยสหรัฐฯ ส่งกองกำลังทหารจำนวนมากเข้ามาตั้งฐานที่มั่นและปฏิบัติการทางทหาร ตามเหตุผลของสหรัฐฯ ในการจัดการกับปัญหาทางด้านก่อการร้ายอันเป็นภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติของสหรัฐฯ จากการเข้ามาของทั้งจีนและสหรัฐฯ จะเห็นได้ว่าทั้งสองประเทศมีการวางบทบาทในการเป็นผู้เล่นที่มีบทบาทนำในภูมิภาคผ่านการอ้างเหตุผลด้านภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์แห่งชาติของตนเอง ด้วยกันแข่งขันกันสร้างพันธมิตรในภูมิภาคตะวันออกกลางตลอดจนถึงเอเชียใต้ อีกทั้งยังมีการแข่งขันกันขยายอิทธิพลกันในด้านต่าง ๆ ด้วย ด้วยการขยายอิทธิพลเหล่านี้ของประเทศมหาอำนาจจึงส่งผลให้เกิดปัญหาข้ามพรมแดนต่อ

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่อยู่ในภูมิภาค อีกทั้งความมีเสถียรภาพที่ทั้งจีนและสหรัฐฯ พยายามสร้างให้เกิดขึ้นก็มีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้ยาก

ในด้านของการสร้างกรอบการเจรจาและกรอบความร่วมมือของประเทศมหาอำนาจนั้นจะพบว่า สหรัฐฯ มีความพยายามในการดำเนินนโยบายผ่านการจัดตั้งกรอบการเจรจา US-Taliban Peace Talks เพื่อใช้เป็นช่องทางในการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มตอลิบานและเจรจากันในการสร้างความมีเสถียรภาพให้เกิดขึ้น โดยสหรัฐฯ ต้องการจำกัดบทบาทของอินเดียในการดำเนินนโยบาย เนื่องจากมองว่าอินเดียอาจดำเนินนโยบายผ่านการแผ่ขยายอิทธิพลของจีนได้ ในขณะเดียวกัน จีนก็ได้มีการริเริ่มจัดตั้งกรอบความร่วมมือ The Shanghai Cooperation Organization (SCO) เพื่อที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายในภูมิภาค ซึ่งการจัดตั้งกรอบความร่วมมือนี้ ถูกมองว่าเป็นการสร้างสภาวะดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power) เพื่อไม่ให้สหรัฐฯ มีบทบาทในภูมิภาคมากเกินไป อีกทั้งในปี 2018 จีนได้เชิญชวนให้อินเดียเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินนโยบายต่างประเทศผ่านความร่วมมือในด้านเศรษฐกิจเพื่อช่วยเหลือการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจในอัฟกานิสถานด้วย นอกจากนี้ จีนก็ยังคงมีการดำเนินนโยบายต่างประเทศผ่านนโยบาย Belt and Road Initiative (BRI) ซึ่งเป็นนโยบายทางด้านเศรษฐกิจผ่านภูมิภาคเอเชียกลาง โดยอัฟกานิสถานก็ได้มีการเสนอการเป็นตลาดให้กับอินเดียในการส่งออกสินค้าจากอินเดียตลอดจนการดูแลด้านพลังงานสำรองในด้านน้ำมันและก๊าซธรรมชาติที่เข้ามาช่วยเสริมการสนับสนุนด้วย อีกทั้งยังมีการเจรจากันในการพัฒนาและลงทุนในกิจการเหมืองแร่ของอัฟกานิสถาน ซึ่งเป็นแรงผลักดันอย่างมีประสิทธิภาพต่อการจัดการทรัพยากรของอัฟกานิสถานได้เป็นอย่างดี

การดำเนินนโยบายต่างประเทศของทั้งจีนและสหรัฐฯ นี้จะเห็นได้ว่า ทั้งสองประเทศต่างพยายามเข้าไปสร้างพันธมิตรกับประเทศทั้งหลายที่อยู่ในภูมิภาคผ่านการสนับสนุนทางด้านความมั่นคงในการส่งออกอาวุธยุทโธปกรณ์ อีกทั้งยังมีการสนับสนุนทางด้านเศรษฐกิจอีกด้วย แม้ทั้งสองประเทศจะเข้ามาดำเนินนโยบายด้วยเหตุผลของการสร้างความมีเสถียรภาพให้เกิดขึ้นในทางกลับกันประเทศต่าง ๆ ที่หันเหเข้าไปสู่แต่ละขั้วอำนาจต่างก็มีความขัดแย้งกันมากขึ้นตามไปด้วย ดังจะเห็นได้จากความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและปากีสถานที่ไม่มีแนวโน้มจะพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นเนื่องด้วยการเข้ามามีบทบาทจากการแผ่ขยายอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจ ซึ่งเมื่อความขัดแย้งในด้านต่าง ๆ ไม่มีทีท่าว่าจะไปในทิศทางที่ดีก็ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของภูมิภาคตามไปด้วยจนถูกมองว่าการแข่งขันทางอำนาจระหว่างจีนกับสหรัฐฯ อาจทำให้อัฟกานิสถานกลายเป็นศูนย์กลางของสงครามตัวแทน โดยในปี 2011 อินเดียได้มีการจัดตั้งความร่วมมือในการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับอัฟกานิสถาน เพื่อตอบสนองต่อความพยายามในการเสริมสร้างความมั่นคงภายในของอัฟกานิสถานเอง ขณะเดียวกันสหรัฐฯ ก็ได้สนับสนุนกลุ่ม

พันธมิตรทางตอนเหนือของอัฟกานิสถานเพื่อต่อต้านกับกลุ่มก่อการร้าย ซึ่งการวางบทบาทของสหรัฐฯ ในฐานะผู้สร้างสันติภาพนั้น ก็สร้างแรงกดดันให้ปากีสถานตามไปด้วยเนื่องจากแนวพรมแดนระหว่างปากีสถานและอัฟกานิสถานยังคงเป็นพื้นที่อาศัยของเผ่าต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงระหว่างกัน และมีชาติพันธุ์เดียวกัน จึงทำให้เกิดการโจมตีข้ามพรมแดนอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน ปากีสถานก็ได้มีการสร้างความร่วมมือในด้านเศรษฐกิจผ่าน Afghan-Pakistan Transit Trade Act (APTTA) เป็นกรอบทางด้านการค้าในการเชื่อมต่อระบบเศรษฐกิจระหว่างกัน อย่างไรก็ตาม การก่อเหตุรุนแรงและการก่อการร้ายก็มีการดำเนินต่อมาเป็นระยะ โดยรัฐบาลอัฟกานิสถานกล่าวหาว่าปากีสถานเป็นผู้ให้การสนับสนุนกลุ่มตอลิบานในการบ่อนทำลายผลประโยชน์ของอินเดีย อีกทั้งอินเดียก็กล่าวหาว่าหน่วยข่าวกรองปากีสถาน (ISI) เป็นผู้โจมตีสถานกงสุลอินเดียและเจ้าหน้าที่ของอินเดียในกรุงคาบูล อัฟกานิสถานด้วย ขณะเดียวกัน ปากีสถานก็พบว่า มีหน่วยข่าวกรองกลางสหรัฐฯ (CIA) และหน่วยข่าวกรองอินเดีย (RAW) มีส่วนในการก่อเหตุโจมตีเพื่อต่อต้านรัฐบาลในปากีสถานด้วยเช่นกัน จากตัวอย่างสภาวะการณ์นี้จะเห็นได้ว่าการเข้ามา มีบทบาทนำของประเทศมหาอำนาจในการแผ่ขยายอิทธิพลการแข่งขันทางอำนาจผ่านการหาพันธมิตร ซึ่งมีการดึงกลุ่มประเทศในเอเชียใต้เข้ามามีส่วนร่วม ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง และไม่เป็นการตอบสนองต่อการสร้างความมีเสถียรภาพให้เกิดขึ้นในอัฟกานิสถาน ดังเช่นที่ประเทศมหาอำนาจทั้งสองกล่าวอ้างเป็นเหตุผลในการเข้ามามีบทบาทดังกล่าว ทั้งนี้ การสร้างความมีเสถียรภาพในอัฟกานิสถานให้เกิดขึ้น อาจจะต้องดำเนินควบคู่ไปกับการเสริมสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงให้เกิดขึ้นในภูมิภาคเพื่อย้อนกลับมาส่งผลต่อความมั่นคงภายในของอัฟกานิสถานด้วยเช่นกัน (Imran, 2019, pp. 67-68)

ด้วยเหตุปัจจัยเหล่านี้จึงทำให้ให้นักวิชาการที่ศึกษาสถานการณ์นโยบายระหว่างประเทศของจีนมองเห็นถึงสภาวะการณ์ในระบบระหว่างประเทศบริเวณอัฟกานิสถาน ว่าเป็นการที่จีนต้องการสร้างสภาวะดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power) ให้เกิดขึ้นในบริเวณนี้ ด้วยความที่การเข้ามามีบทบาทนำในด้านการทหารและความมั่นคงของสหรัฐฯ ทำให้จีนเป็นกังวลต่อการดำเนินนโยบายที่อาจกลายเป็นภัยคุกคามต่อผลประโยชน์แห่งชาติของจีนได้ การริเริ่มจัดตั้งกลุ่มความร่วมมือของจีนในมุมมองของการศึกษาส่วนใหญ่ นั้น ก็เป็นไปเพื่อต้องการแสวงหาช่องทางในการเข้ามามีบทบาทนำเทียบเคียงกับสหรัฐฯ ในภูมิภาค โดยอาศัยการใช้ช่องทางตามกรอบความร่วมมือในด้านต่าง ๆ และดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับนโยบายต่างประเทศเดิมของจีนตามไปด้วย

ส่วนที่ 3

ความสำคัญของปัจจัยภายในที่มีผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีน

ในการพิจารณาต่อประเด็นการดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีนต่ออัฟกานิสถานนั้น จะเห็นได้ว่าการศึกษาด้านวิชาการโดยทั่วไป มักจะเลือกใช้วิธีการพิจารณาผ่านมุมมองของนักวิชาการ ส่วนใหญ่ที่พิจารณามุมมองของสภาวะดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าความเป็นไปของการดำเนินนโยบายต่างประเทศจีนนั้น เป็นไปเพื่อการแข่งขันทางอำนาจ และจำกัดการแผ่ขยายอิทธิพลของสหรัฐฯในภูมิภาค ไม่ให้ส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์แห่งชาติของจีนเองนั้น อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยสนับสนุนประกอบเป็นเหตุผลในการผลักดันให้จีนดำเนินนโยบายต่างประเทศเช่นว่าแล้วจะพบว่า จีนมีนโยบายต่างประเทศที่เป็นไปเพื่อความพยายามในการสร้างเสถียรภาพของภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งอัฟกานิสถาน เนื่องจากปัญหาภายในของจีนที่มีการก่อเหตุรุนแรงจากกลุ่มต่อต้านรัฐบาลจีนของประชาชนเชื้อสายอุยกูร์ในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ อีกทั้งความเกี่ยวพันทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมที่มีระหว่างกันของประชาชนชาวอุยกูร์และประชาชนอัฟกานิสถานบริเวณใกล้เคียงของพรมแดน ซึ่งหากจีนสามารถทำให้เกิดเสถียรภาพขึ้นในอัฟกานิสถานแล้ว ก็จะส่งผลให้กลุ่มต่อต้านรัฐบาลจีนไม่ได้รับการสนับสนุนที่รวมถึงการเป็นฐานที่มั่นให้กลุ่มเพื่อก่อเหตุรุนแรงในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ จนนำมาผลประโยชน์ด้านกิจการภายในประเทศของจีนเอง สะท้อนให้เห็นว่าหากพิจารณาประเด็นการดำเนินนโยบายต่างประเทศจีนต่ออัฟกานิสถานผ่านปัจจัยภายใน โดยมีมุมมองในกรอบความคิด Neoclassical Realism มาช่วยพิจารณานั้นจะพบว่า การดำเนินนโยบายของจีนเป็นไปเพื่อตอบสนองต่อผลประโยชน์ด้านความมั่นคงภายในของจีนซึ่งตระหนักถึงความเป็นรัฐชาติและอำนาจอธิปไตยเหนือเขตแดนเท่านั้น หากใช่เป็นการแข่งขันทางอำนาจกับประเทศอื่นเพื่อสร้างสภาวะดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power) แต่อย่างใด

ความมั่นคงภายในต่อกรณีเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์

เมื่อพิจารณาปัจจัยภายในจากกรณีนี้ จีนเผชิญกับปัญหาด้านการต่อต้านโดยใช้การก่อเหตุรุนแรงจากกลุ่มต่อต้านรัฐบาลจีนซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในเขตปกครองตนเองซินเจียง ด้วยความพยายามที่จะแบ่งแยกการปกครองออกจากรัฐบาลจีนจากเหตุผลด้านความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม ในขณะเดียวกัน จีนซึ่งมีอำนาจอธิปไตยเหนือเขตแดนในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ซึ่งเป็นอำนาจที่มีอยู่เดิมนั้น ก็เห็นว่าการกระทำดังกล่าวของกลุ่มต่อต้านรัฐบาลจีนเป็น

การสร้างความรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงภายในพื้นที่ อีกทั้งส่งผลกระทบต่อการเมืองอยู่ของอำนาจอธิปไตยของรัฐบาลจีนด้วย ซึ่งหากไม่จัดการให้ปัญหาการต่อต้านรัฐบาลจีนเหล่านี้ให้คลี่คลายลงไป ก็อาจจะลุกลามขยายตัวเป็นภัยคุกคามที่ใหญ่จนกระทบต่อความมั่นคงและเสถียรภาพภายในของจีนเองได้ จนกระทั่งจีนเล็งเห็นถึงปัจจัยในการสนับสนุนปัญหาว่ากลุ่มต่อต้านรัฐบาลจีนอาจใช้พื้นที่ในอัฟกานิสถานเป็นฐานที่มั่นและสนับสนุนหล่อเลี้ยงการปฏิบัติการก่อเหตุรุนแรงเพื่อต่อต้านรัฐบาลจีน ซึ่งเป็นช่องทางที่จีนพิจารณาแล้วเห็นว่าหากสร้างความมีเสถียรภาพให้เกิดขึ้นในอัฟกานิสถาน กลุ่มต่อต้านรัฐบาลจีนจะขาดปัจจัยสนับสนุนการก่อเหตุรุนแรง และจะส่งผลให้เกิดความมีเสถียรภาพต่อความมั่นคงภายในของจีนตามไปด้วย

หากพิจารณาในช่วงก่อนเหตุการณ์ 9/11 เล็กน้อยจะพบว่าในช่วงของยุคสมัยสงครามเย็นสหภาพโซเวียตส่งกองกำลังทหารเข้ามาปฏิบัติการในพื้นที่ของอัฟกานิสถานจำนวนมาก ซึ่งจีนในขณะนั้นอยู่ระหว่างการพัฒนาประเทศและยังคงมีกิจการภายในที่ต้องจัดการให้มีประสิทธิภาพ จึงยังไม่ค่อยมีการดำเนินนโยบายต่ออัฟกานิสถานในช่วงเวลาดังกล่าวมากนัก แต่จีนก็ยังคงความสัมพันธ์ต่ออัฟกานิสถานมาโดยตลอด ไม่ได้มีการยุติความสัมพันธ์กันแต่อย่างใด ต่อมาในช่วงหลังเหตุการณ์ 9/11 ที่กลุ่มก่อการร้ายก่อเหตุจี้เครื่องบินพุ่งชนอาคาร World Trade Center ในสหรัฐฯ จนสร้างความเสียหายต่อความมั่นคงและภาพลักษณ์ของสหรัฐฯ เป็นอย่างมาก ซึ่งสหรัฐฯ ได้ตรวจสอบการปฏิบัติการดังกล่าวแล้วพบว่ามี การเตรียมการที่มีฐานที่มั่นของกลุ่มก่อการร้ายในภูมิภาคตะวันออกกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอัฟกานิสถาน จึงทำให้สหรัฐฯ ตัดสินใจส่งกองกำลังทหารเข้ามาปฏิบัติการและตั้งฐานที่มั่นในอัฟกานิสถานตลอดจนประเทศอื่นในภูมิภาคเป็นจำนวนมาก จะเห็นได้ว่าในช่วงเวลาของการเข้ามาของสหรัฐฯ ด้วยกองกำลังทหารผ่านนโยบายด้านความมั่นคงจำนวนมากเหล่านี้ สะท้อนถึงการแผ่ขยายอิทธิพลของสหรัฐฯ ด้วยการหาพันธมิตรโดยรอบภูมิภาคเพื่อร่วมกันจัดการภัยคุกคามที่ในกรณีนี้คือกลุ่มก่อการร้ายให้สิ้นสุดลง เนื่องจากเป็นภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติของสหรัฐฯ เอง แม้ว่าสถานการณ์ในภูมิภาคจะเปลี่ยนแปลงไปจากการเข้ามามีอิทธิพลด้านความมั่นคงในทางทหารของสหรัฐฯ เป็นจำนวนมาก แต่ก็เห็นว่าจีนไม่ได้มีท่าทีหวงกั่วงวลต่อการเข้ามามีอิทธิพลของสหรัฐฯ โดยจีนยังคงมีความสัมพันธ์ทางการทูตต่ออัฟกานิสถานมาตลอด เพียงแต่ไม่ใช่ความสัมพันธ์ที่โดดเด่นมากนัก อีกทั้งจีนยังมองเห็นถึงช่องทางทางเศรษฐกิจ ด้วยความที่อัฟกานิสถานเป็นพื้นที่ที่มีแร่ทางเศรษฐกิจจำนวนมาก จีนจึงดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจช่วยเหลืออัฟกานิสถานในด้านเศรษฐกิจเพิ่มเติม พร้อมทั้งลงทุนในกิจการเหมืองแร่ ส่งผลให้จีนได้ประโยชน์จากการดำเนินนโยบายนี้ตามไปด้วย (Canyon &

Sitaraman, 2020, p. 2) ซึ่งจะเห็นได้ว่าจีนไม่มีการดำเนินนโยบายที่ขัดต่อการดำเนินนโยบายของสหรัฐฯ เนื่องจากจีนดำเนินนโยบายเพียงแต่ในด้านการทูตและเศรษฐกิจ ไม่มีการดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงที่ชัดเจน อีกทั้งจีนก็ไม่มีท่าทีที่จะดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงที่ขัดแย้งต่อการดำเนินนโยบายของสหรัฐฯ ด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม ปัญหาภายในของจีนที่เกิดขึ้นในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์นั้น จีนก็พบว่า การก่อเหตุรุนแรงทั้งหลายจากกลุ่มต่อต้านรัฐบาลจีน มีการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่ม ETIM (East Turkestan Islamic Movement) ซึ่งมีฐานที่มั่นในการสนับสนุนปัจจัยและการฝึกซ้อมก่อเหตุมาจากกลุ่มอัลกออิดะห์ อีกทั้งยังพบว่าการสนับสนุนจากในพื้นที่ของอัฟกานิสถานด้วย เป็นที่แน่ชัดว่า หากจีนปล่อยให้เกิดการสนับสนุนจากภายนอกเหล่านี้ต่อกลุ่มต่อต้านรัฐบาลจีน ก็ย่อมจะส่งผลให้การก่อเหตุต่อต้านรัฐบาลทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ซึ่งความมั่นคงภายในของจีนที่มีอยู่ในพื้นที่เขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ก็จะถูกสั่นคลอนตามไปด้วย เหตุผลนี้จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้จีนมีการดำเนินนโยบายต่างประเทศต่ออัฟกานิสถานเพิ่มมากขึ้น เพื่อหยุดยั้งเหตุแห่งการเกิดภัยคุกคามดังกล่าว และสร้างเสถียรภาพให้เกิดขึ้นในจีน

ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่มีต่อจีน

การดำเนินนโยบายต่างประเทศด้านเศรษฐกิจของจีนนั้นจะเห็นได้ว่า จีนพยายามสร้างแรงผลักดันให้เกิดความมีเสถียรภาพในอัฟกานิสถานผ่านการช่วยเหลือในด้านการจัดการโครงสร้างพื้นฐานและการสนับสนุนทางเศรษฐกิจ โดยนโยบายเหล่านี้เป็นการดำเนินไปเพื่อสร้างความมีเสถียรภาพ อีกทั้งยังเป็นการสอดรับต่อการดำเนินนโยบาย Belt and Road Initiative (BRI) ของจีนตามไปด้วย ซึ่งจะเห็นว่าจีนมีความพยายามในการสร้างเส้นทางในการแผ่ขยายการค้าการลงทุนเพื่อสนับสนุนและตอบสนองกิจกรรมทางเศรษฐกิจของจีนผ่านเส้นทางที่เข้าสู่ภูมิภาคเอเชียกลางและตะวันออกกลางให้มากยิ่งขึ้น ด้วยการประสานความร่วมมือกับกลุ่มประเทศต่าง ๆ ที่อยู่ในเส้นทางตามที่จีนกำหนดนโยบายไว้ โดยที่อัฟกานิสถานเป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายนี้ด้วย จีนจึงเล็งเห็นว่าช่องทางนี้ จะสามารถใช้เป็นช่องทางในการดำเนินนโยบายเพื่อสร้างความมีเสถียรภาพในอัฟกานิสถาน และย้อนกลับมาตอบสนองต่อผลประโยชน์ด้านความมั่นคงภายในเขตปกครองตนเองซินเจียงตามไปด้วย จีนจึงได้ดำเนินนโยบายสนับสนุนด้านเศรษฐกิจต่ออัฟกานิสถานมากยิ่งขึ้น (Hoh, 2019, p. 244)

ในปี 2015 หลังจากการกำหนดเขตปลอดภาษี การค้าระหว่างจีนกับอัฟกานิสถานก็มีการพัฒนาขึ้นอย่างก้าวกระโดด ซึ่งต่อมาในปี 2016 ระบบเศรษฐกิจของอัฟกานิสถานเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยมีการส่งออกจากอัฟกานิสถานไปยังจีนเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 97 ซึ่งจากข้อมูลมูลค่าทางการค้าของ World Bank เมื่อปี 2019 พบว่า จีนเป็นประเทศอันดับสามที่อัฟกานิสถานส่งออกสินค้าเป็นมูลค่าถึง 31 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในทางกลับกัน จีนได้ประโยชน์จากการส่งออกสินค้าไปยังอัฟกานิสถาน โดยเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่อันดับสอง มีมูลค่าการส่งออก 1.19 พันล้านเหรียญสหรัฐฯอีกด้วย ในด้านการลงทุน จีนเป็นผู้ลงทุนรายใหญ่ที่สุดของอัฟกานิสถานในกิจการเหมืองแร่ โดยมีการลงทุนในเมืองทองแดง Aynak มากถึง 3 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ตลอดจนกิจการด้านพลังงานเชื้อเพลิงต่าง ๆ ด้วย นอกจากนี้ รัฐบาลจีนและอัฟกานิสถานได้ร่วมลงนามในความตกลง BRI ในปี 2016 ส่งผลให้จีนเข้ามาสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ อีกทั้งเปิดเที่ยวบินตรงระหว่างกรุงคาบูลกับเมืองอูรูมชี เมืองหลวงของเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ และต่อมาในปี 2017 รัฐบาลของทั้งสองประเทศได้ร่วมลงนามในความตกลงความร่วมมือด้านเทคโนโลยีและการโทรคมนาคม เพื่อนำร่องไปสู่การริเริ่มโครงการติดตั้งท่อใยแก้วนำแสงข้ามพรมแดนโดยได้รับทุนสนับสนุนจาก World Bank อีกด้วย(Stanzel, 2018, p. 6) จากรายงานการลงทุนโลกปี 2021 ของ UNCTAD พบว่า จากสถานการณ์ของโรค COVID-19 ส่งผลให้เศรษฐกิจทั่วโลกตกต่ำลง แต่จีนที่ได้มีการให้ความสนใจสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบการขนส่งทางรางของอัฟกานิสถานมาตั้งแต่ปี 2015 ซึ่งมีการสร้างทางรถไฟเชื่อมต่อระหว่างจีนกับเมือง Hairatan ทางตอนเหนือของอัฟกานิสถาน โดยมีการเริ่มโครงการเมื่อปี 2016 ส่งผลให้การขนส่งสินค้าจากทางตะวันออกของจีนสู่อัฟกานิสถานใช้ระยะเวลาสั้นลงจากหกเดือนเหลือเพียงสองสัปดาห์ ซึ่งทำให้ระบบเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศมีการพัฒนาอย่างมากในเวลาอันสั้น จนทำให้จีนกลายเป็นประเทศผู้ลงทุนรายใหญ่ที่สุดในอัฟกานิสถาน(LloydsBank, 2022)

ในเวลาต่อมา ในปี 2021 หลังจากที่เกิดกบฏกำลังของกลุ่มตอลิบานได้รับชัยชนะในอัฟกานิสถาน เข้ายึดครองกรุงคาบูล เมืองหลวงของประเทศ และเข้าสู่อำนาจการปกครองประเทศอย่างสมบูรณ์ อีกทั้งเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับที่สหรัฐฯ มีนโยบายถอนกองกำลังทหารของสหรัฐฯ ทั้งหมดออกจากอัฟกานิสถาน จนประชาคมระหว่างประเทศต่างเป็นกังวลต่อการเข้าสู่อำนาจของกลุ่มตอลิบานว่าอาจมีนโยบายที่เห็นการก่อเหตุรุนแรงและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของนานาประเทศในภูมิภาคตลอดจนในระดับระหว่างประเทศได้ ซึ่งเมื่อสหรัฐฯ ถอนตัวออกจากภูมิภาคแล้ว ก็ไม่มีประเทศมหาอำนาจหรือประเทศอื่นใด เข้ามาแสดงบทบาทนำในการดำเนินนโยบายต่ออีก ส่งผลให้เกิดสภาวะ

สูญญากาศทางอำนาจที่ไม่มีการจัดการใด ๆ กลายเป็นลักษณะของอนาธิปไตยมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุที่เป็นลักษณะเหล่านี้จึงเป็นปัจจัยหลักที่ผลักดันให้จีนมีความจำเป็นจะต้องเข้ามามีบทบาทนำในภูมิภาค โดยแสดงสถานะเป็นผู้สร้างความมีเสถียรภาพ (Stabilizer) ผ่านการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกัน จีนได้มีการพัฒนาความสัมพันธ์กับรัฐบาลตอลีบันซึ่งมีอำนาจปกครองประเทศผ่านกระบวนการทางการทูต โดยเมื่อ 26 ตุลาคม 2021 นายหวัง อี้ มนตรีแห่งรัฐ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของจีน ได้พบกับผู้แทนของรัฐบาลตอลีบันเพื่อพูดคุยถึงแนวทางในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน ตลอดจนการดำเนินนโยบายต่างประเทศในด้านต่าง ๆ โดยเน้นย้ำเรื่องความสัมพันธ์อันดีที่มีมาระหว่างกันโดยตลอด อีกทั้งเคารพในความแตกต่างทางชาติพันธุ์ของประชาชนที่อยู่ในอัฟกานิสถาน และทั้งสองประเทศจะรับฟังเสียงจากประชาชนชาวอัฟกานิสถานเพื่อวางตัวเป็นผู้พัฒนาประเทศ โดยจะพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการจัดการโครงสร้างทางการเมือง ทั้งยังมีเป้าหมายในการสร้างความมีเสถียรภาพให้เกิดขึ้นในอัฟกานิสถานด้วย การแสดงออกของจีนต่อการส่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของจีนมาพบปะผู้แทนจากรัฐบาลตอลีบันที่เข้าสู่อำนาจปกครอง ตลอดจนการแสดงออกทางด้านนโยบายเหล่านี้ สะท้อนให้เห็นว่าจีนมีความพยายามที่จะเข้ามาช่วยเหลือให้การสนับสนุนอัฟกานิสถานในการสร้างความมีเสถียรภาพให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง แม้จะมีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมรวมทั้งความแตกต่างในด้านอื่นเป็นอย่างมาก แต่จีนก็ยังคงแสดงจุดยืนที่ชัดเจนต่อการเข้ามามีบทบาทนำและเป็นผู้สนับสนุนให้อัฟกานิสถาน ซึ่งยังเป็นการตอกย้ำเหตุผลแห่งการสร้างความมีเสถียรภาพต่อประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดกับเขตปกครองตนเองซินเจียงที่ยังคงมีประเด็นปัญหา และจะเป็นการจำกัดปัจจัยสนับสนุนที่จะผลักดันให้เกิดภัยคุกคามต่อผลประโยชน์แห่งชาติของจีน หากนโยบายที่ดำเนินอยู่เป็นไปตามจุดประสงค์แล้วนั้น ก็จะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงภายในอันเปราะบางของจีนให้มีเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น

ผลประโยชน์ด้านการส่งเสริมบทบาทนำของจีนในเรื่องความมั่นคงในภูมิภาค

ในด้านของกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงนั้น จีนได้ริเริ่มให้มีการจัดตั้งกรอบความร่วมมือ The Shanghai Cooperation Organization (SCO) โดยมีประเทศ คาซัคสถาน คีร์กีซสถาน รัสเซีย และทาจิกิสถาน เข้าร่วมในกรอบความร่วมมือนี้ด้วย ซึ่งจุดประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มความร่วมมือนี้เป็นไปเพื่อจัดการภัยคุกคามที่มาจากกรอการร้าย กลุ่มนิคมศาสนาหัวรุนแรง ตลอดจนกลุ่มแบ่งแยกดินแดนที่เกิดขึ้นในภูมิภาค ซึ่งจีนมองว่ากรอบความร่วมมือนี้จะช่วยลดยังการสนับสนุนการก่อเหตุรุนแรงโดยกลุ่มต่อต้านรัฐบาลจีนที่เป็นประชาชนเชื้อสายอุยกูร์

ที่อาจมีต้นทุนทางการสนับสนุนมาจากอัฟกานิสถานได้ จีนจึงให้มีบทบาทนำในการสนับสนุนกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคง และด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจีนเห็นว่าหากระบบเศรษฐกิจในอัฟกานิสถานมั่นคงจะช่วยลดแรงจูงใจของการให้การสนับสนุนในการก่อเหตุรุนแรงตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาประเด็นนี้โดยมีปัจจัยภายในของจีนมาประกอบเป็นเหตุผลหลัก จะเห็นว่าจีนมีความต้องการสร้างควมมีเสถียรภาพให้เกิดขึ้นในอัฟกานิสถาน เนื่องจากเชื่อว่าอัฟกานิสถานจะเป็นฐานที่มั่น อีกทั้งยังเป็นการสร้างเครือข่ายในการให้การสนับสนุนต่อกลุ่มต่อต้านรัฐบาลจีนให้ก่อเหตุรุนแรงในจีนได้ เพราะการดำเนินการจากกลุ่มดังกล่าวเป็นการสร้างความเสียหายต่อความมั่นคงภายในและภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือของจีนเอง ซึ่งอาจนับได้ว่าเป็นภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติโดยแท้จริง เมื่อพิจารณาต่อมาจะพบว่าจีนกับสหรัฐฯ มีนโยบายที่สอดคล้องกันในการต่อต้านภัยคุกคามจากการก่อการร้าย ซึ่งถึงแม้ว่ารัฐบาลสหรัฐฯจะมองว่าจีนจะได้ประโยชน์ต่อการเข้ามาของกองกำลังทหารสหรัฐฯ โดยที่จีนไม่ได้ให้การสนับสนุนใด แต่แท้จริงแล้วจีนก็ได้มีการแสดงบทบาทนำในกรอบความร่วมมือ SCO ให้กลุ่มประเทศสมาชิกมีท่าทีในการแสดงออกว่าไม่ขัดต่อการดำเนินนโยบายสหรัฐฯ ด้านความมั่นคงในภูมิภาค(Cheng, 2015, pp. 366-367) นอกจากนี้ ในช่วงเวลาดังกล่าว ประธานาธิบดีเจียง เจ๋อหมิน ออกมาแสดงความเสียใจต่อการสูญเสียของสหรัฐฯ อีกทั้งยังได้สนับสนุนให้สหรัฐฯ และนานาชาติประเทศร่วมกันจัดการกับปัญหาที่เกิดจากภัยคุกคามนี้ด้วยการผลักดันประเด็นด้านการต่อต้านการก่อการร้ายในเวทีขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งการกระทำเหล่านี้ย่อมจะส่งผลให้จีนได้รับผลประโยชน์ในระยะยาวจากการต่อต้านการก่อการร้ายด้วยเช่นกัน(Malik, 2002, pp. 5-6) การดำเนินการเช่นนี้ของจีนยังเป็นเหตุผลสนับสนุนที่ชี้ให้เห็นว่าจีนไม่ได้มีความต้องการในการแข่งขันทางอำนาจเพื่อให้เกิดภาวะดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power) กับสหรัฐฯ เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมรวมทั้งจุดประสงค์ของกรอบความร่วมมือ SCO มุ่งไปที่การจัดการกับภัยคุกคามในด้านการก่อการร้าย การก่อเหตุรุนแรง และการแบ่งแยกดินแดนเพียงเท่านั้น อีกทั้งตลอดการเข้ามาผ่านการดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงของสหรัฐฯ ในช่วงหลังเหตุการณ์ 9/11 จีนก็ไม่ได้แสดงบทบาทนำในกรอบความร่วมมือ SCO เพื่อชี้้นำให้กลุ่มประเทศสมาชิกมีนโยบายที่ขัดแย้งต่อการดำเนินนโยบายของสหรัฐฯด้วย จึงเป็นการสะท้อนว่าการดำเนินนโยบายของจีนเป็นไปเพื่อเหตุผลทางด้านการป้องกันภัยคุกคามที่จะส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ภายในของจีนอย่างแท้จริง

การรักษาความชอบธรรมทางการเมืองของพรรคคอมมิวนิสต์จีน

อีกด้านหนึ่งที่มีความจำเป็นจะต้องหยิบยกขึ้นมากล่าวคือ การก่อเหตุรุนแรงในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์โดยประชาชนเชื้อสายอุยกูร์เพื่อต่อต้านรัฐบาลจีนนั้น นอกจากจะเป็นการสร้างภัยคุกคามที่มาส่งผลกระทบต่อความมั่นคงภายในเหนือเขตแดนซึ่งรัฐบาลจีนมีอำนาจอธิปไตยอยู่แล้วนั้น ยังเป็นการส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือและความเชื่อมั่นต่อความชอบธรรม (legitimacy) ในการปกครองประเทศของพรรคคอมมิวนิสต์ด้วย (Blanchette, 2020, p. 1) เนื่องจากหลังจากการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน พรรคคอมมิวนิสต์จีนเข้าสู่อำนาจการปกครองอย่างเต็มรูปแบบ โดยมีการดำเนินถึงอำนาจอธิปไตยเหนือเขตแดนเป็นปัจจัยหลักของชาติ ดังจะเห็นได้จากการมีประเด็นทางด้านอำนาจอธิปไตยเหนือเขตแดนในพื้นที่ไต้หวัน พื้นที่เขตปกครองตนเองทิเบต และพื้นที่เขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ ซึ่งประเด็นอำนาจอธิปไตยเหนือเขตแดนของจีนต่อบริเวณ 3 พื้นที่นี้ เป็นประเด็นอ่อนไหวของรัฐบาลจีนเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นกิจการภายในของจีนที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงภายในโดยเฉพาะ โดยจีนยังคงไม่สามารถจัดการปัญหาด้านอำนาจอธิปไตยเหนือเขตแดนเหล่านี้ให้สิ้นสุดลงไปได้ เมื่อพิจารณาในประเด็นของพื้นที่เขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ จะพบว่าประชาคมระหว่างประเทศมีความห่วงกังวลต่อการจัดการปัญหาของจีนซึ่งอาจมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอยู่บ่อยครั้ง จึงทำให้จีนถูกเพ่งเล็งการจัดการปัญหาเป็นอย่างมาก ซึ่งมีการกดดันขององค์การสหประชาชาติผ่านกระบวนการของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (United Nations Human Rights Council-UNHRC) เป็นระยะ โดยเมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2022 นายหวัง อี้ มนตรีแห่งรัฐและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ชี้แจงต่อคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ UNHRC ผ่านระบบออนไลน์ โดยปฏิเสธการยกระดับการปฏิบัติในด้านลบที่มุ่งร้ายของทางการจีนในพื้นที่เขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมามีเหตุสังหารชีวิตที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีการขยายตัวมากกว่าเดิมถึง 160 เท่า อีกทั้งประชากรชาวอุยกูร์มีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 2.2 ล้านคน เป็น 12 ล้านคน ปัจจุบัน ความหนาแน่นของประชากรต่อมัสยิด อยู่ที่ 530 คนต่อหนึ่งมัสยิด ซึ่งเป็นอัตราที่มากกว่าหลายประเทศตะวันตกและประเทศมุสลิมบางประเทศด้วย ฉะนั้นการกล่าวหาว่าเกิดการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การใช้แรงงานบังคับ และการกดขี่จากความแตกต่างทางศาสนา จึงเป็นข้อกล่าวหาที่ไม่เป็นความจริง ซึ่งพื้นที่ในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ยังคงเปิดรับให้ผู้คนจากทั่วโลกเดินทางมาเยือนเพื่อสัมผัสกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการปัญหาด้านอำนาจอธิปไตยเหนือเขตแดนในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ จำเป็นต้องมีการจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพราะนอกจากจะต้องจัดการปัญหาให้คลี่คลายลงแล้ว

ยังคงต้องเลือกใช้เครื่องมือในการจัดการปัญหาที่ถูกต้อง มิฉะนั้นอาจถูกเพ่งเล็งจากประชาคมระหว่างประเทศ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความชอบธรรม (legitimacy) ในการปกครองประเทศของพรรคคอมมิวนิสต์จีนตามไปด้วย

จากการที่จีนมีนโยบาย Chinese Dream ที่มีเป้าหมายในปี 2049 ครอบคลุมศตวรรษของการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน จีนจะต้องเป็นประเทศพัฒนาแล้วอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเป็นจีนให้เป็นหนึ่งเดียว อย่างไรก็ตาม จีนยังคงต้องเผชิญกับปัญหาในด้านอำนาจอธิปไตยเหนือเขตแดน ซึ่งยังคงไม่สอดคล้องต่อการสร้างภาพลักษณ์ของความเป็นจีนหนึ่งเดียวได้ โดยจีนยังคงปฏิเสธการยอมรับความเป็นท้องถิ่นนิยมที่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ของประเทศ อันเป็นอุปสรรคประการสำคัญที่จีนต้องก้าวข้ามไปให้ได้ ในกรณีนี้ ปัญหาที่เกิดขึ้นในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ ก็เป็นอุปสรรคที่ทำลายเสถียรภาพในการปกครองประเทศของพรรคคอมมิวนิสต์จีนด้วย โดยการที่จีนใช้นโยบาย BRI เป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมระหว่างประเทศผ่านอัฟกานิสถานนั้น เป็นไปเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมโยงระหว่างจีนและภูมิภาคเอเชียกลาง และจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการปัญหาด้านเสถียรภาพและความมั่นคงภายในของจีนในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ตามไปด้วย ดังนั้น การจัดการปัญหาอำนาจอธิปไตยเหนือเขตแดนของจีน จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากหากรัฐบาลจีนสามารถจัดการปัญหาให้คลี่คลายลงได้ ก็จะเป็นการเสริมสร้างความชอบธรรมในการปกครองประเทศของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ตลอดจนถึงสอดคล้องกับนโยบาย Chinese Dream ที่จะบรรลุเป้าประสงค์ในปี 2049 ตามไปด้วย

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยด้านความมั่นคงภายในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ และผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจของจีนแล้วนั้นจะเห็นได้ว่า เป็นเครื่องมือที่เกี่ยวข้องต่อการรักษาความชอบธรรมในการปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ด้วยการที่ความมั่นคงภายในของจีนในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ที่ถูกสั่นคลอนจากการก่อเหตุรุนแรงต่าง ๆ ในพื้นที่นั้น ส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของการปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์จีน เนื่องด้วยจากปัญหาด้านอำนาจอธิปไตยเหนือเขตแดนของจีนในสามพื้นที่ที่เป็นประเด็นใหญ่ ได้แก่ ไต้หวัน เขตปกครองตนเองทิเบต และเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ เป็นประเด็นอ่อนไหวต่อการปกครองของจีนเป็นอย่างมาก ทั้งยังไม่สามารถจัดการควบคุมให้ปัญหาคลี่คลายลงไปได้ อีกทั้งเมื่อปัญหาเหล่านี้เรื้อรังเป็นเวลานานก็ส่งผลกระทบต่อความชอบธรรมในการปกครองประเทศของพรรคคอมมิวนิสต์จีนตามไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยการกำหนดนโยบายต่างประเทศของจีนที่เกิดขึ้นต่ออัฟกานิสถานนี้ก็เป็นการหยุดยั้งการสนับสนุนกลุ่มต่อต้านรัฐบาลจีนจากกลุ่มก่อการร้ายที่มีฐานที่มั่นอยู่ในภูมิภาค

ตะวันออกกลางโดยเฉพาะอย่างยิ่งในอัฟกานิสถาน ซึ่งหากบรรลุวัตถุประสงค์แล้ว การก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จะลดลง ทั้งรัฐบาลยังสามารถควบคุมพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้น ในด้านการรักษาเสถียรภาพให้เกิดขึ้นในอัฟกานิสถาน ก็เป็นเหตุผลรองที่เป็นปัจจัยประกอบที่สนับสนุนให้เกิดการดำเนินนโยบายต่างประเทศดังกล่าว

ด้านผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่มีต่อจีนนั้น จะเห็นว่าการดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีนในทางเศรษฐกิจ เป็นไปเพื่อการแสวงหาช่องทางการเติบโตในทางการค้าการลงทุน แม้ว่าการดำเนินนโยบายเหล่านี้จะต้องการสร้างความมั่นคงในระบบเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นในอัฟกานิสถาน เพื่อลดโอกาสในการก่อเหตุรุนแรงและการสนับสนุนกลุ่มต่อต้านรัฐบาลจีนแล้วนั้น ยังเป็นผลพลอยได้ที่จีนจะได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจเช่นว่าด้วย ดังจะเห็นได้จากการที่จีนพบว่าอัฟกานิสถานมีแร่ทางเศรษฐกิจจำนวนมาก จึงเข้าไปลงทุนในกิจการเหมืองแร่ อีกทั้งยังเพิ่มการค้าการลงทุนอีกมากมาย เหล่านี้ นอกจากจะเป็นการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้ประชาชนในพื้นที่มีช่องทางหารายได้และลดการเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายเพื่อสนับสนุนกลุ่มต่อต้านรัฐบาลจีนแล้ว ยังเป็นการสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกันอีกด้วย ซึ่งเมื่อหากการดำเนินนโยบายต่างประเทศด้านเศรษฐกิจของจีนประสบความสำเร็จ ก็จะสามารถสะท้อนความสามารถในการกำหนดนโยบายของรัฐบาลจีนที่เป็นไปเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับประเทศได้ และยังส่งผลต่อความน่าเชื่อถือที่เป็นความชอบธรรมในการปกครองประเทศของพรรคคอมมิวนิสต์จีนตามไปด้วย

กล่าวโดยสรุป การพิจารณาประเด็นการดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีนต่ออัฟกานิสถานในช่วงหลังเหตุการณ์ 9/11 หากพิจารณาผ่านประเด็นปัญหาจากปัจจัยภายในของจีนเอง จะทำให้สามารถมองเห็นปัจจัยสนับสนุนหลักในการผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนนโยบายต่างประเทศดังกล่าวได้ชัดเจนว่าจีนยังคงคำนึงถึงความมั่นคงภายในของประเทศเป็นผลประโยชน์แห่งชาติ สำคัญกว่าการก้าวเข้าไปแสดงบทบาทนำในภูมิภาคเพื่อการแข่งขันทางอำนาจ เนื่องด้วยแต่ละรัฐต่างก็หวั่นไหวอำนาจอธิปไตยของตนเอง ไม่ต้องการสูญเสียอำนาจนี้ไปแม้แต่น้อย จากที่จีนซึ่งมีอำนาจอธิปไตยอยู่เหนือเขตแดนในพื้นที่เขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ ถูกสันคลอนความมั่นคงแห่งอำนาจอธิปไตยจากกลุ่มต่อต้านรัฐบาลจีนของประชาชนชาวอุยกูร์ด้วยการก่อเหตุรุนแรง จีนจึงมีความจำเป็นต้องหยุดยั้งการกระทำเหล่านี้ซึ่งอาจขยายตัวเป็นภัยคุกคามต่อผลประโยชน์แห่งชาติ ด้วยการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อผลประโยชน์ด้านความมั่นคงภายใน ไม่มุ่งดำเนินนโยบายต่างประเทศในภูมิภาคเพื่อการต่างประเทศเพียงอย่างเดียว แต่ยึดถือปัจจัยทางด้านความมั่นคงภายในเป็นสำคัญ

ส่วนที่ 4

บทสรุป

เมื่อพิจารณาสภาพการณ์ในสภาพความเป็นไปของปัจจัยประกอบต่าง ๆ ที่เข้ามาสนับสนุนต่อการตัดสินใจในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีนต่ออฟกานิสถานแล้วนั้นจะพบว่า ความสัมพันธ์ของจีนกับอฟกานิสถานนั้น เป็นความสัมพันธ์ที่ดำเนินด้วยดีมาโดยตลอด แม้ว่าในบางช่วงสมัย เช่น ในยุคสมัยของสงครามเย็นที่สหภาพโซเวียตเข้ามามีบทบาทนำในภูมิภาคด้วยการส่งกองกำลังทหารของโซเวียตเข้ามาปฏิบัติการในอฟกานิสถานอยู่จำนวนมาก จีนในขณะนั้นแม้จะเป็นประเทศใหญ่ แต่ก็ไม่ได้มีพฤติกรรมใดที่แสดงให้เห็นว่าจีนมีท่าทีที่ต้องการจะเข้ามามีบทบาทในอฟกานิสถานมากนัก ประกอบกับในช่วงเวลาดังกล่าวจีนก็อยู่ในระหว่างการเร่งพัฒนาประเทศ จากการที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนเพิ่งเข้ามามีบทบาทในการเข้าสู่อำนาจการปกครองประเทศ จีน อีกทั้งกับประเทศเพื่อนบ้านที่จีนมีพรมแดนติดกับอฟกานิสถานก็ยังคงมีการดำเนินความสัมพันธ์ด้วยดีมาโดยตลอด

ในเวลาต่อมาหลังจากช่วงเหตุการณ์ 9/11 ที่กลุ่มก่อการร้ายก่อเหตุจี้เครื่องบินพาณิชย์เข้าพุ่งชนอาคาร World Trade Center ณ นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ซึ่งเหตุการณ์นี้ได้กลายเป็นบ่อเกิดของจุดเริ่มต้นในการดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงที่แข็งกร้าว สหรัฐฯ จึงดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงผ่านการทหารด้วยการส่งกองกำลังทหารเข้ามาในภูมิภาคตะวันออกกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอฟกานิสถาน และได้มีการปฏิบัติการทางทหารยาวนานถึง 20 ปี จึงจะถอนกำลังออกไปจากพื้นที่ในช่วงเวลาดังกล่าวนั้น แม้ว่าการเข้ามาของสหรัฐฯ ในภูมิภาคจะเป็นการแสดงออกถึงการเข้ามามีบทบาทนำและแผ่ขยายอิทธิพลในพื้นที่ อีกทั้งยังแสดงบทบาทเป็นผู้ชี้้นำให้กลุ่มประเทศต่าง ๆ ดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันกับการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ซึ่งเป็นไปเพื่อการจัดการกับภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของสหรัฐฯ เองด้วย ในระหว่างนั้น จีนก็กำลังเผชิญกับปัญหาด้านการก่อเหตุรุนแรงจากกลุ่มต่อต้านรัฐบาลจีนโดยประชาชนชาวอุยกูร์ ในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ ซึ่งเป็นสิ่งที่บ่งชี้ได้ว่าการมีสิทธิในอำนาจอธิปไตยเหนือเขตแดนของรัฐบาลจีนกำลังถูกสั่นคลอนจนเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงภายในซึ่งเป็นผลประโยชน์แห่งชาติของจีนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยการแสดงออกของจีนผ่านการดำเนินนโยบายต่างประเทศนั้นก็ไม่มีส่วนใดเลยที่เป็นการดำเนินนโยบายที่ขัดแย้งหรือสวนทางกับการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ อีกทั้งในช่วงหลังการเกิดเหตุการณ์ 9/11 ไม่นาน ประธานาธิบดีเจียง เจ๋อหมิน ก็ได้ออกมากล่าวแสดงความเสียใจการสูญเสียของสหรัฐฯ ต่อเหตุการณ์ดังกล่าว ทั้งยังสนับสนุนและชี้ชวนให้ประเทศต่าง ๆ

เข้ามามีส่วนผลักดันการต่อต้านการก่อการร้ายผ่านเวทีขององค์การสหประชาชาติด้วย (Yongbiao, 2018, p. 282)

ช่วงเวลาหลังจากเหตุการณ์ 9/11 นั้น จะเห็นได้ว่าจีนต้องการให้ภูมิภาคตะวันออกกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอัฟกานิสถานเกิดความมีเสถียรภาพขึ้นในพื้นที่ เนื่องด้วยหากอัฟกานิสถานขาดเสถียรภาพแล้วย่อมจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงภายในของจีนโดยตรง ถึงแม้ประเทศมหาอำนาจต่างเข้ามาเล่นบทบาทนำในภูมิภาคด้วยเหตุผลด้านผลประโยชน์แห่งชาติและความมั่นคงของตนเอง แต่ในขณะเดียวกัน ก็ยังมีสถานะเป็นผู้สร้างความมีเสถียรภาพ (stabilizer) ตามไปด้วย ในช่วงเวลาที่เหล่าประเทศมหาอำนาจเข้ามานั้น จีนเล็งเห็นว่าตนจะได้ประโยชน์จากการเข้ามาสร้างความมีเสถียรภาพให้เกิดขึ้นในอัฟกานิสถาน ซึ่งจีนก็ไม่ได้เห็นว่าการเข้ามาของประเทศมหาอำนาจเหล่านั้นจะเป็นการแผ่ขยายอิทธิพลจนส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของจีนเอง ในทางกลับกัน จีนยังจะได้ประโยชน์จากประเทศมหาอำนาจเหล่านั้น โดยที่จีนไม่จำเป็นต้องเข้าไปมีบทบาทและต้องใช้ทรัพยากรในการจัดการเสถียรภาพด้วย ระหว่างการจัดการเสถียรภาพที่เกิดขึ้นของประเทศมหาอำนาจ จีนมองเห็นว่าหากช่วยเหลือให้อัฟกานิสถานมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ อาจส่งผลให้การขัดแย้งทางอาวุธที่มีทั้งการก่อการร้ายและการก่อเหตุรุนแรงลง อีกทั้งยังเป็นช่องทางที่จะเป็นโอกาสทางเศรษฐกิจของจีนเองด้วย จีนจึงได้มีการดำเนินนโยบายในการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนด้านเศรษฐกิจต่ออัฟกานิสถาน ในเวลาต่อมาเมื่อปี 2021 สหรัฐฯ ถอนกำลังทหารออกจากอัฟกานิสถานทั้งหมด และปราศจากประเทศมหาอำนาจผู้เล่นบทบาทนำในภูมิภาค จึงส่งผลให้เกิดสถานะสุญญากาศทางอำนาจ (power vacuum) จีนจึงตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องก้าวเข้าไปมีบทบาทนำแทนเนื่องจากไม่มีผู้ใดเป็นประเทศนำในการสร้างความมีเสถียรภาพให้เกิดขึ้นในภูมิภาคแล้ว จีนจึงต้องเข้าไปดำรงตนในฐานะผู้สร้างความมีเสถียรภาพ (stabilizer) แทน เนื่องจากหากไม่มีผู้สร้างความมีเสถียรภาพในพื้นที่ ย่อมจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงภายในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ ซึ่งเป็นผลประโยชน์แห่งชาติของจีน และจะเป็นการสันคลอนต่อบูรณภาพแห่งดินแดนของจีนตามไปด้วย

ในด้านความมั่นคง จีนก็มีการดำเนินนโยบายต่างประเทศโดยการริเริ่มจัดตั้งกรอบความร่วมมือ The Shanghai Cooperation Organization (SCO) เพื่อรวมกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียกลาง อีกทั้งดึงรัสเซียซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจเข้ามามีบทบาทด้านความมั่นคงในภูมิภาคด้วย ซึ่งกรอบความร่วมมือ SCO นี้ มุ่งเน้นการจัดการกับปัญหาในด้านการก่อเหตุรุนแรง การก่อการร้าย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการแบ่งแยกดินแดน อันเป็นปัญหาที่จีนกำลังเผชิญ

ในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ จึงได้มีการร่วมกันดำเนินนโยบายในการต่อต้านและจัดการกับภัยคุกคามดังกล่าวให้หมดไป นอกจากนี้ จีนยังได้ชี้ชวนให้กรอบความร่วมมือ SCO ดำเนินนโยบายในด้านเศรษฐกิจ โดยให้การสนับสนุนความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจต่อกลุ่มประเทศในภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งอัฟกานิสถาน เพื่อหวังว่าความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจจะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงในด้านอื่นๆ ตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีบางช่วงระยะเวลาที่สหรัฐฯ มองว่าการกระทำของจีน เป็นเหมือนกับผู้ที่ได้ประโยชน์โดยไม่ทำสิ่งใด (free rider) เพราะเห็นว่าการดำเนินนโยบายของสหรัฐฯ นั้น จะเป็นผลพลอยได้ให้จีนได้รับผลประโยชน์ต่อความมั่นคงภายในของจีนเองด้วย แต่ในทางกลับกัน แม้ว่าจีนจะไม่ได้มีการประสานความร่วมมือโดยตรงกับสหรัฐฯ ในการดำเนินนโยบายหรือกระทำกิจการในทางระหว่างประเทศใดที่ปรากฏเด่นชัด แต่ก็พบว่า จีนไม่มีการดำเนินนโยบายที่ขัดแย้งหรือสวนทางกับสหรัฐฯ เลยแม้แต่น้อย ด้วยเห็นว่าเป็นผลประโยชน์แห่งชาติที่ทุกฝ่ายต่างมีจุดประสงค์ร่วมกันอย่างแท้จริง

เมื่อพิจารณาประเด็นการดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีนต่ออัฟกานิสถานในช่วงหลังเหตุการณ์ 9/11 ผ่านปัจจัยระหว่างประเทศในการสร้างภาวะดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power) แล้วจะพบว่า การที่สหรัฐฯ ดำเนินนโยบายต่างประเทศด้านความมั่นคงเข้ามาในภูมิภาคตะวันออกกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอัฟกานิสถานนั้นเป็นการแผ่ขยายอิทธิพลในภูมิภาค ซึ่งตามกรอบแนวคิดนี้จะเห็นว่าจีนมีความกังวลต่อการเข้ามาของสหรัฐฯ ด้วยการดำเนินนโยบายต่างประเทศด้านความมั่นคงผ่านการทหาร และอาจลุกลามกลายเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติของจีนตามไปด้วย จีนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องก้าวเข้ามามีบทบาทในภูมิภาคเพื่อสร้างบรรยากาศในเวทีระหว่างประเทศให้เกิดภาวะดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power) ผ่านการผลักดันนโยบายต่างประเทศในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินนโยบายต่างประเทศในด้านเศรษฐกิจที่จีนพยายามให้การช่วยเหลือสนับสนุนอัฟกานิสถาน อีกทั้งยังผลักดันการค้าบริเวณชายแดนตลอดจนการลงทุนในกิจการต่าง ๆ ในอัฟกานิสถาน ซึ่งนับได้ว่าจีนมีอิทธิพลในทางเศรษฐกิจต่ออัฟกานิสถานเป็นอย่างมาก ด้วยความที่มีพรมแดนติดกันทำให้ง่ายต่อการติดต่อ และมีผลประโยชน์ร่วมกันทางเศรษฐกิจอีกด้วย ซึ่งนโยบายทางด้านเศรษฐกิจนี้ เป็นนโยบายที่สหรัฐฯ ไม่สามารถเข้ามามีบทบาทในการดำเนินการได้มากเท่าจีน จึงเป็นช่องว่างที่อาจทำให้จีนสามารถจำกัดการแผ่ขยายอิทธิพลของสหรัฐฯ ไม่ให้ขยายตัวมากจนส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์แห่งชาติของจีนเองด้วย

การกำหนดนโยบายต่างประเทศด้านความมั่นคงของจีน เมื่อพิจารณาผ่านปัจจัยสนับสนุนด้านการแข่งขันทางอำนาจนั้น ไม่สามารถตอบโต้โจทย์การดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีนต่อ

อัฟกานิสถานได้ถูกต้อนัก เนื่องจากการที่มองว่าจีนพยายามเข้าไปมีบทบาทนำในภูมิภาคผ่านการดำเนินนโยบายต่างประเทศในด้านต่าง ๆ โดยอาศัยกรอบความร่วมมือที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการจำกัดการแผ่ขยายอิทธิพลเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตน โดยใช้การสร้างสภาวะดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power) เป็นวิธีการจำกัดการขยายตัวของภัยคุกคามเช่นว่านั้น เพราะเมื่อพิจารณาปัจจัยประกอบอื่น ๆ ที่เป็นเหตุผลในการผลักดันจีนให้เกิดการดำเนินนโยบายต่างประเทศในบริบทนี้แล้วจะพบว่าเหตุผลหลักไม่ใช่ความต้องการในการแข่งขันทางอำนาจกับสหรัฐฯ และไม่ใช่ว่าพยายามสร้างสภาวะดุลแห่งอำนาจ หากแต่แท้จริงแล้วการดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีนเหล่านี้เป็นไปเพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติด้านความมั่นคงภายในของจีนอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ดี หากใช้ประเด็นด้านปัจจัยปัญหาภายในของจีนเป็นเครื่องมือในการพิจารณาการดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีนต่ออัฟกานิสถานในช่วงหลังเหตุการณ์ 9/11 จะสามารถมองเห็นถึงปัจจัยสนับสนุนที่ผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนนโยบาย และอธิบายสาเหตุแห่งพฤติกรรมในทางระหว่างประเทศของจีนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเมื่อพิจารณาตั้งแต่ช่วงเกิดเหตุการณ์ 9/11 ในขณะนั้น ประธานาธิบดีเจียง เจ๋อหมิน ก็ได้ออกมาแสดงความเสียใจต่อการสูญเสียของสหรัฐฯ อีกทั้งยังให้การสนับสนุนและชี้ชวนให้นานาประเทศสนับสนุนการต่อต้านการก่อการร้ายผ่านองค์การสหประชาชาติด้วย ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าว จีนก็ประสบปัญหาเกี่ยวกับการก่อเหตุรุนแรงจากกลุ่มต่อต้านรัฐบาลจีนในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ เมื่อนำมาพิจารณาประกอบกันก็จะพบว่าจีนเห็นถึงการมีผลประโยชน์ร่วมกันในการต่อต้านการก่อเหตุรุนแรงและการต่อต้านการก่อการร้าย เนื่องด้วยจะส่งผลโดยตรงต่อเสถียรภาพและความมั่นคงภายในของจีนเองตามไปด้วย นอกจากนี้ จีนก็ไม่ได้มีการแสดงออกถึงท่าทีที่กังวลต่อการเข้ามามีบทบาทของประเทศมหาอำนาจ กลับกันยังถือเป็นโอกาสดีที่มีประเทศมหาอำนาจอื่นเข้ามามีบทบาทนำในการเป็นผู้สร้างความมีเสถียรภาพ (stabilizer) แทนจีนอีกด้วย ซึ่งจีนก็จะไม่ต้องใช้ทรัพยากรของตัวเองและลดโอกาสในการสูญเสียต่อกิจการด้านการสร้างเสถียรภาพ ในขณะเดียวกัน จีนก็มองเห็นถึงช่องว่างด้านเศรษฐกิจที่จีนจะสามารถเข้าไปมีบทบาทนำในส่วนนี้ได้ เนื่องจากหากระบบเศรษฐกิจของอัฟกานิสถานมีความเข้มแข็งแล้วก็อาจลดการใช้ความช่วยเหลือ ซึ่งจะทำให้ลดการสนับสนุนกลุ่มต่อต้านรัฐบาลจีน และลดการก่อเหตุรุนแรงภายในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ตามไปด้วย (Tukmadiyeva, 2013, p. 90) นอกจากนี้ หากระบบเศรษฐกิจของอัฟกานิสถานมีความเข้มแข็ง ก็จะส่งผลดีกลายเป็นโอกาสทางเศรษฐกิจของจีนด้วยเช่นกัน

ในอีกด้านหนึ่งที่เป็น การดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีนผ่านการริเริ่มจัดตั้งกรอบความร่วมมือ SCO โดยพิจารณาผ่านปัจจัยภายในนั้น ก็จะเห็นว่าการดำเนินกิจกรรมของกรอบความร่วมมือนี้มีทั้งการสนับสนุนด้านความมั่นคงและทางด้านเศรษฐกิจ แม้ว่าสหรัฐฯ จะมองว่าการดำเนินนโยบายต่างประเทศอย่างเข้มข้นผ่านการทหารของตน นอกจากจะเป็นการจัดการกับภัยคุกคามที่มีผลกระทบต่อผลประโยชน์แห่งชาติแล้ว ยังจะเป็นการช่วยเสริมสร้างความมีเสถียรภาพให้เกิดขึ้นในภูมิภาคตลอดจนในอัฟกานิสถานด้วย ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น จีนก็จะได้รับประโยชน์อย่างชัดเจน โดยที่จีนไม่ได้มีการกระทำใดที่ชัดเจนว่าเป็นผู้จัดการเสถียรภาพ กล่าวคือเป็นผู้ได้ประโยชน์โดยไม่ต้องทำอะไร (free rider) อย่างไรก็ตาม แม้จีนจะถูกสหรัฐฯ มองว่าจีนไม่กระทำการใด ทั้งยังรอรับผลประโยชน์จากการจัดการเสถียรภาพของสหรัฐฯ เพียงอย่างเดียว นั้น ก็พบว่าจีนไม่มีการดำเนินนโยบายตอบโต้การกล่าวอ้างดังกล่าวของสหรัฐฯ ซึ่งการแสดงออกผ่านท่าทีต่าง ๆ ของจีนนั้นก็ไม่มีสิ่งใดที่เป็นสิ่งบ่งชี้ว่าจีนมีมุมมองที่ต้องการดำเนินกิจกรรมไปในทิศทางที่สวนทางหรือขัดแย้งต่อสหรัฐฯ เนื่องจากทั้งจีนและสหรัฐฯ ต่างก็ยังคงต้องจัดการกับปัญหาที่เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงอันเป็นผลประโยชน์แห่งชาติของตนด้วย สามารถสะท้อนให้เห็นได้ว่าจีนตระหนักถึงเหตุผลทางด้านความมั่นคงภายในมาเป็นลำดับแรก จากการที่จีนมีปัญหาการก่อเหตุรุนแรงโดยกลุ่มต่อต้านรัฐบาลจีนในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ ซึ่งจีนเห็นว่าจำเป็นต้องร่วมมือกันสร้างความมีเสถียรภาพให้เกิดขึ้นในภูมิภาคโดยเฉพาะอย่างยิ่งอัฟกานิสถานที่มีพรมแดนติดกับเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ ไม่สำคัญว่าประเทศมหาอำนาจใดจะเป็นผู้เข้ามาแสดงบทบาทผู้สร้างความมีเสถียรภาพ (stabilizer) แต่เมื่อปี 2021 ที่สหรัฐฯ ถอนกำลังทหารทั้งหมดออกจากอัฟกานิสถาน ทำให้ปราศจากประเทศมหาอำนาจที่มีบทบาทนำจนบรรยากาศในระบบระหว่างประเทศของภูมิภาคเกิดสภาวะสุญญากาศทางอำนาจ จึงเป็นปัจจัยหลักที่ผลักดันให้จีนมีความจำเป็นต้องก้าวเข้ามามีบทบาทนำในภูมิภาคด้วยการเป็นผู้สร้างเสถียรภาพ ด้วยการพบปะกับผู้แทนรัฐบาลตอลิบานของอัฟกานิสถาน เพื่อหารือในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน การดำเนินนโยบายต่างประเทศโดยตรงต่ออัฟกานิสถานนี้จะส่งผลให้อัฟกานิสถานสนับสนุนรัฐบาลจีนโดยเฉพาะการป้องกันการก่อเหตุรุนแรงจากกลุ่มต่อต้านรัฐบาลจีนที่มีฐานที่มั่นอยู่ในอัฟกานิสถาน โดยจีนก็จะให้ความช่วยเหลือสนับสนุนด้านเศรษฐกิจกับอัฟกานิสถานด้วย สะท้อนให้เห็นว่าจีนคำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติในการมีบูรณภาพแห่งดินแดนเป็นสิ่งสำคัญสูงสุด

เมื่อพิจารณาสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นของการกำหนดนโยบายต่างประเทศของจีนต่ออัฟกานิสถานในช่วงหลังเหตุการณ์ 9/11 แล้วจะพบว่า จีนกับสหรัฐฯ ไม่มีการดำเนินนโยบาย

ต่างประเทศที่ขัดแย้งหรือสวนทางซึ่งกันและกันเลย แม้ว่าจะไม่มีการประสานความร่วมมือในการจัดการปัญหาภัยคุกคามที่มาจากกรก่อเหตุรุนแรงและการก่อการร้ายร่วมกันอย่างชัดเจน แต่ทั้งสองประเทศต่างก็มีการดำเนินนโยบายไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน เพื่อมุ่งไปสู่การจัดการภัยคุกคามที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติ โดยหากอัฟกานิสถานเกิดความไม่เสถียรภาพ จีน และ สหรัฐฯ ก็จะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน สะท้อนให้เห็นว่า หากมีประเด็นปัญหาที่เป็นภัยคุกคามอันส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์แห่งชาติเกิดขึ้น ก็สามารถร่วมกันจัดการปัญหาดังกล่าวได้โดยตระหนักถึงผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติเป็นสำคัญ ซึ่งการสร้างสถานะดุลแห่งอำนาจระหว่างมหาอำนาจในพื้นที่ของอัฟกานิสถานเป็นเพียงผลพลอยได้ที่เกิดขึ้นจากการที่จีนพยายามรักษาความมั่นคงและเสถียรภาพภายใน ซึ่งทำให้บทบาทของจีนมีความจำเป็นต้องมามากขึ้นในประเทศอัฟกานิสถานและพื้นที่บริเวณนี้

กล่าวโดยสรุป การใช้ปัจจัยด้านการแข่งขันทางอำนาจของประเทศมหาอำนาจในภูมิภาค ซึ่งอธิบายสภาวะการณ์ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีนต่ออัฟกานิสถานในช่วงหลังเหตุการณ์ 9/11 โดยใช้การนำเสนอผ่านมุมมองสภาวะดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power) นั้น ยังไม่ใช่ปัจจัยสนับสนุนในการพิจารณาที่เหมาะสมนัก เนื่องจากเมื่อพิจารณาถึงปัจจัยภายในตลอดจนปัจจัยประกอบอื่นของสถานการณ์แล้วจะพบว่าหากใช้ประเด็นปัญหาที่เป็นปัจจัยภายในมาเป็นเครื่องมือในการพิจารณาการดำเนินนโยบายต่างประเทศดังกล่าวแล้วจะเห็นได้อย่างชัดเจนถึงการตระหนักต่อภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงภายในเป็นหลัก ที่เล็งเห็นว่าจะจะเป็นประเทศมหาอำนาจใดก็ได้ที่จะเข้ามาแสดงบทบาทเป็นผู้สร้างเสถียรภาพ (stabilizer) ให้เกิดขึ้น เพียงแต่ในปี 2021 สหรัฐฯ ถอนตัวออกจากการมีบทบาทนำในภูมิภาคและไม่มีประเทศมหาอำนาจอื่นใดเข้ามามีบทบาทแทน จึงเป็นภาระจำเป็นอย่างยิ่งที่ผลักดันให้จีนก้าวเข้าไปมีบทบาทนำในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อเสริมสร้างความมีเสถียรภาพให้เกิดขึ้นในอัฟกานิสถาน ซึ่งจะส่งผลให้กลุ่มต่อต้านรัฐบาลจีนขาดการสนับสนุนและลดการก่อเหตุรุนแรงเพื่อต่อต้านรัฐบาลจีนในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วจีนก็จะสามารถรักษาไว้ซึ่งอำนาจอิทธิพลเหนือเขตแดน เสริมสร้างความมั่นคงให้แก่บูรณภาพแห่งดินแดน และเสริมสร้างความชอบธรรมในการปกครองประเทศของพรรคคอมมิวนิสต์จีนกลับมาได้ดังเดิม

บรรณานุกรม

- Adam, S., & Azhar, A. (2018). China's Engagement in Afghanistan: Implications for the Region. *Policy Perspectives*, 15(1), 127-138. Retrieved from <http://www.jstor.org.chula.idm.oclc.org/stable/10.13169/polipers.15.1.0127>
- Andersen, L. E., & Jiang, Y. (2018). *AFGHANISTAN AND CHINA'S NEW APPROACH TO ECONOMIC DIPLOMACY*. Retrieved from <http://www.jstor.org.chula.idm.oclc.org/stable/resrep21436.9>
- Blanchette, J. (2020). *Xi Jinping's Vision for Xinjiang*. Retrieved from <http://www.jstor.org.chula.idm.oclc.org/stable/resrep26411>
- Canyon, D., & Sitaraman, S. (2020). *China's Global Security Aspirations with Afghanistan and the Taliban*. Retrieved from <http://www.jstor.org.chula.idm.oclc.org/stable/resrep25711>
- Cheng, J. Y. S. (2015). The Afghanistan Situation and China's New Approach to the SCO. *Asian Survey*, 55(2), 346-370. doi:10.1525/as.2015.55.2.346
- Hoh, A. (2019). China's Belt and Road Initiative in Central Asia and the Middle East. *Digest of Middle East Studies*, 28(2), 241-276. doi:10.1111/dome.12191
- Imran, S. (2019). Sino-US Involvement in Afghanistan Implications for South Asian Stability and Security. *Strategic Studies*, 39(3), 53-72. Retrieved from <https://www-jstor-org.chula.idm.oclc.org/stable/48544310>
- Ku, J. H., Thompson, D., & Wertz, D. (2011). *The U.S.-China Relationship and Afghanistan*. Retrieved from <http://www.jstor.org.chula.idm.oclc.org/stable/resrep11156.6>
- Linklater, S. B. a. A. (2013). *Theories of international relations* (5 ed.). Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- LloydsBank. (2022). Afghanistan: Investing in Afghanistan. Retrieved from <https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/afghanistan/investment>
- Malik, M. (2002). *DRAGON ON TERRORISM ASSESSING CHINA'S TACTICAL GAINS AND STRATEGIC LOSSES POST-SEPTEMBER 11*. Retrieved from <http://www.jstor.org.chula.idm.oclc.org/stable/resrep11356>
- Stanzel, A. (2018). *Fear and loathing on the New Silk Road*

Chinese security in Afghanistan and beyond. Retrieved from

<http://www.jstor.org.chula.idm.oclc.org/stable/resrep21539>

Tukmadiyeva, M. (2013). Xinjiang in China's Foreign Policy toward Central Asia. *Connections*,

12(3), 87-108. Retrieved from <http://www.jstor.org.chula.idm.oclc.org/stable/26326333>

van der Kley, D. (2014). *China's foreign policy in Afghanistan*. Retrieved from

<http://www.jstor.org.chula.idm.oclc.org/stable/resrep10138>

Yongbiao, Z. (2018). China's Afghanistan Policy since 9/11. *Asian Survey*, 58(2), 281-301.

doi:10.1525/as.2018.58.2.281

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ภัทรพล รัตนวรรณ
วัน เดือน ปี เกิด	2 เมษายน 2539
สถานที่เกิด	จังหวัดลพบุรี ประเทศไทย
วุฒิการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่อยู่ปัจจุบัน	กรุงเทพมหานคร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY